

# VIOLÈNCIA DE GÈNERE: ANÀLISI I PROPOSTA D'INTERVENCIÓ A L'IES LA ROCA DEL VALLÈS

Asensio Carricondo, Tomàs

Curs 2013 – 2014

Tutora: Montserrat Martín Horcajo

Estudi: Màster en Formació de Professorat d'Educació Secundària

Assignatura: Treball Final de Màster

Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes

Maig de 2014, Universitat de Vic

“Davant les atrocitats hem de prendre partit, el silenci estimula al botxí”

Elie Wiesel, Nobel de la Pau 1986

## **Resum**

Aquest treball és una recerca en la qual s'ha pretès concretar quins aspectes són necessaris treballar en una intervenció pels nois i noies de tercer d'ESO de l'Institut de La Roca del Vallès. Per això, primer s'ha analitzat la bibliografia especialitzada amb la intenció de conèixer quins són els principals factors que influeixen perquè en una parella d'adolescents apareguin situacions de violència de gènere, i quines són les millors estratègies per preveure-la. Per fer una intervenció que respongui a les característiques concretes de l'alumnat que assisteix diàriament a les classes en aquest centre educatiu, s'ha realitzat un procés mitjançant un qüestionari i grups de discussió per tal de conèixer quines eren aquestes característiques concretes. Finalment s'ha dissenyat una proposta d'intervenció respectant els horaris del centre i les seves programacions.

## **Paraules claus**

Violència de gènere, sexisme, Educació Física, adolescents, prevenció.

## **Abstract**

This work is a research in which I wanted to specify which aspects are needed to work in 3rd ESO's degree students of La Roca del Vallès high school. For this reason, the literature has been analyzed to know which main factors affect in a teenage couple when they have gender violence situations and what the best strategies to prevent would be. Through a questionnaire and discussion groups on 3rd degree high school pupils, it has been possible to know what trait and particular feature needs this center to design an intervention. Finally, respecting schedules and school programming, it has been designed a proposal.

## **Keywords**

Gender violence, sexism, physical training, teenagers, prevention.

# Índex

Resum.....	3
Paraules claus .....	3
Abstract .....	3
Keywords .....	3
Índex .....	4
Índex de taules .....	6
Índex gràfics .....	6
1. Introducció.....	7
2. Marc teòric .....	10
2.1. Sexisme: relació amb la violència de gènere .....	10
2.2. Definint la violència de gènere .....	12
2.3. Alarmants informes actuals.....	16
2.4. Factors que afavoreixen el problema.....	19
2.5. Publicitat i mitjans de comunicació.....	20
2.6. Prevenció de la violència de gènere des de l'educació.....	21
3. Metodologia.....	27
3.1. Mostra .....	28
3.2. Mètode.....	28
3.2.1. Qüestionari d'idees prèvies.....	28
3.2.2. Grup de discussió.....	29
4. Resultats i anàlisi de dades .....	31
4.1. Resultats del Qüestionari .....	31
4.2. Resultats dels grups de discussió .....	40
5. Proposta d'intervenció .....	46

5.1. Debat.....	47
5.2. Cursa d'orientació amb codis QR.....	50
5.3. Cursa de relleus per fer un puzle .....	52
5.4. Resum articles pels alumnes que no fan pràctica .....	53
5.5. Sexisme en el llenguatge.....	53
5.6. Visualització de documents audiovisuals .....	54
5.7. Anàlisi imatge de la dona als anuncis. ....	55
5.8. Escenificació teatral .....	56
6. Conclusions .....	58
6.1. Límits del treball.....	60
6.2. Reflexions i valoracions en relació als aprenentatges del Màster i la futura professió .....	61
7. Bibliografia .....	63
8. Annexos.....	66
8.1. Annex 1. Qüestionari.....	66
8.2. Annex 2. ....	71
8.2.1. Activitat 1 cursa d'orientació.....	71
8.2.2. Activitat 2 cursa de relleus .....	74
8.2.3. Activitat 3 imatge de la dona als anuncis.....	76
8.2.4. Activitat 4 escenificació teatral.....	80
8.3. Annex 3. Resultats íntegres .....	82

## Índex de taules

Taula 1. Senyals d'alarma, González et al (2008) .....	26
Taula 2. Full observació del grup de discussió.....	30
Taula 3. Resultats pregunta qüestionari sobre els senyals d'alarma.....	39
Taula 4. Resultats pregunta qüestionari sobre estereotips i falses creences. .....	40
Taula 5. Resultats vídeo dels grups de discussió. ....	44

## Índex gràfics

Gràfic 1. Impedir l'accés als diners a la dona és violència de gènere? .....	32
Gràfic 2. Fer comentaris degradants a la dona és violència de gènere? .....	33
Gràfic 3. L'agressor és un malalt mental? .....	34
Gràfic 4. La violència psicològica és violència de gènere? .....	35
Gràfic 5. La violència psicològica és pitjor que la física? .....	36
Gràfic 6. Una situació de violència de gènere pot arreglar-se si hi ha amor? .....	37

# 1. Introducció

Des de ja fa anys, jo que sóc pare de dues nenes, veig com des de petites la societat i la nostra cultura les està ensenyant com s'han de comportar pel sol fet de ser del sexe femení. A l'escola de primària també estic veient que en general els nois s'apoderen dels patis per jugar a futbol o bàsquet, mentre que les noies estan als voltants sense poder accedir al camp de futbol o a la pista de bàsquet i, quan ho fan, simplement són totalment ignorades pels nois i ni tan sols els hi passen la pilota. Recordo un dia que vaig passar per fora del pati amb la meva bicicleta i vaig veure la meva filla gran en una banda, separada (desmarcada deia ella) del grup de nois, esperant que algú veiés que estava desmarcada i li passés la pilota. No li va passar ningú, ella corria d'una banda a una altra del camp com si fos el linier, invisible pels nois. Vaig pensar que com era possible aquesta situació, i com podia ser que quan ho parlés amb altres pares ho veiessin normal. Això em va fer pensar en la desigualtat que encara impera a la nostra societat respecte als nois i les noies. Vaig pensar que el reflex més bàrbar d'aquesta desigualtat era la violència de gènere i, que aquesta, està clar, no volia que mai la patís ningú i molt menys alguna de les meves filles. Quan vaig pensar sobre què podia fer pel meu Treball de Final de Màster em vaig recordar d'això que acabo d'explicar i vaig decidir informar-me de quins eren els motius d'aquest sexisme i com podien degenerar en tants casos de violència de gènere a les parelles de la nostra societat. Aquest treball m'havia de permetre conèixer més del problema i de retruc com podia educar les meves filles, i als meus futurs i futures alumnes de manera que aquestes situacions de desigualtat social anessin desapareixent, almenys en les persones a les quals jo pogués tenir accés.

La violència de gènere és un problema social que va en augment i que cada cop té més importància a la nostra societat. Fer un treball de prevenció des de la infantesa resulta crucial per atacar i superar tots aquells estereotips i falses creences que estan instaurats a la nostra cultura a través de la religió, la literatura i els mitjans de comunicació, els quals es transmeten de generació en generació especialment en les famílies amb una estructura patriarcal, on el poder passa d'homes a homes, de pares a fills, tal com

explica González et. al (2010) al seu article. Autors i autores com Díaz (2002), Hernando (2007) o Araya (2004) enumeren molts d'aquests estereotips a les seves publicacions i afirmen que són l'autèntic problema de la violència de gènere i la base que permet la justificació que fa sovint la societat d'aquest tipus de violència a la parella.

Com a futur professor d'Educació Física en la franja d'edat que correspon a l'adolescència tinc una gran oportunitat i responsabilitat moral de treballar, a les meves unitats didàctiques i hores de tutories, aspectes relacionats a preveure les situacions de violència masculista en els nois i noies que estudiïn al centre on jo imparteixi les classes. Aquests i aquestes adolescents estan en una etapa molt important on estan creant la seva identitat dins les relacions de parella i, com sigui aquesta identitat, influirà en les seves futures relacions durant tota la vida, segons concreta Flores (2005) al seu article.

Després de consultar la bibliografia més actual, he pogut comprovar l'alarma social que s'ha generat després del fet que importants diaris de tirada nacional publicuessin les dades dels últims informes; a) a nivell nacional, l'encarregat pel *Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat* realitzat per Díaz et. al (2013) i, b) a nivell europeu, portat a terme per l'*European Union Agency For Fundamental Rights* (2014). En aquests informes queda reflectida la gran quantitat de dones que han patit o pateixen situacions de discriminació i maltractament per part de les seves parelles o ex parelles. També es manifesta que molts dels estereotips nombrats pels autors i autores citats anteriorment encara no estan superats i que, per tant, encara s'ha de fer molta feina al respecte des de tots els àmbits possibles, un dels quals i el que em pertoca, l'educació formal.

Els meus objectius en aquest treball són els següents:

- 1- Identificar els motius que provoquen els comportaments sexistes.
- 2- Acotar aquells factors que acaben significant violència de gènere a les parelles.
- 3- Conèixer quina relació tenen aquests motius i factors amb els nois i noies de l'Institut de La Roca del Vallès.



- 4- Dissenyar una proposta d'intervenció respectant el funcionament i les programacions de l'Institut de La Roca del Vallès.

La meva finalitat, el que pretenc, és aprendre i interioritzar els autèntics motius que porten a molts homes a controlar exageradament, discriminar, aïllar, desvalorar, abusar sexualment, i agredir tant psicològicament com físicament a les seves parelles. Un cop aprengui quins són aquests motius reals que provoquen el problema i la justificació dels homes que agredeixen a les dones, identificar també quins són els senyals d'alarma que poden indicar que en un futur un home pot acabar agredint a la seva parella. Posteriorment serà necessari saber quins són els dels nois i noies de l'Institut de La Roca del Vallès per poder dissenyar una proposta d'intervenció que sigui acord a les seves característiques concretes i, que a més, respongui a les necessitats i característiques del centre.

En definitiva, amb aquest treball he volgut deixar preparada pels professors i professores de l'assignatura d'Educació Física del centre tota una sèrie d'activitats per realitzar a les sessions de tutories i també a les d'Educació Física, amb l'objectiu principal de fer una prevenció sobre els seus i les seves alumnes per impedir en la mesura que sigui possible que pateixin en un futur una situació de violència de gènere.

## **2. Marc teòric**

En aquest apartat està redactada tota la fonamentació teòrica que, a partir dels principals autors i autores especialistes en sexisme i violència de gènere cercats, m'ha permès una aproximació als problemes, els factors i sobretot els aspectes a tenir en compte per fer una bona proposta d'intervenció per la prevenció del greu problema de la violència de gènere a les parelles.

### **2.1. Sexisme: relació amb la violència de gènere**

Segons Araya (2004) el sexisme està considerat com la discriminació d'un sexe sobre l'altre, en el qual ser home o dona és l'únic criteri que ho explica i ho justifica. El sexisme està relacionat directament amb la violència de gènere, afirma Díaz (2006), i que segons Díaz et. al (2013) incorpora una sèrie d'estereotips sexistes sota els quals construeixen la seva identitat molts homes i algunes dones segons. La nostra societat encara és sexista, i això defineix els rols que homes i dones tenen a la societat en totes les seves expressions. El sexisme atribueix unes característiques construïdes per la societat en les quals es pressuposa i s'assumeix que la figura masculina, l'home, ha de ser fort i poderós, és la persona que ha de portar els diners a casa i el responsable de la seguretat i protecció de la seva parella del sexe femení, la dona. En canvi, els estereotips que fan referència a la dona, fan referència que aquesta és una persona feble, que necessita protecció, i que és la persona encarregada de mantenir la casa neta, comprar i fer els diners, i cuidar dels fills de la parella. Aquests valors sexistes solen passar de generació en generació especialment en l'àmbit de les famílies de caire patriarcal, on el poder passa de pares a fills sempre entre el sexe masculí, com es pot llegir a l'article de González et. al (2010).

Díaz (2003) afirma que hem de treballar perquè a la nostra societat hi hagi igualtat entre homes i dones i, si finalment s'aconsegueix, provocarà que disminueixi i fins i tot desaparegui el sexisme i disminueixin en gran mesura els casos de violència de gènere a les parelles. El sexisme transmet als nois i noies, ja des de petits i no només de l'herència per part dels progenitors, si no també a través de la literatura, religió i mitjans de comunicació, una certa

forma d'entendre la manera de comportar-se i els/les ensenya quines activitats s'espera que facin i quin rol han d'exercir per demostrar que són d'un sexe o altre, les quals si no adopten, poden ser discriminats. Díaz (2006) explica que és molt important treballar-ho des de l'educació i afirma que històricament als homes se'ls hi dóna una sèrie de valors que els porta al control d'altres persones, com violència i domini. En canvi a les dones se les educa en altres valors, que les fan submises, dèbils i passives. Aquesta autora afirma que és necessari educar en tots els valors tant a nois com a noies: tant els que històricament s'han considerat masculins, com els que s'han considerat femenins. D'aquesta manera els i les joves no s'identificarien necessàriament amb certs valors pel sol fet d'haver nascut nen o nena.

Segons Díaz (2006) els i les adolescents no tenen clara quina és la situació històrica que ha fet que avui existeixin aquests estereotips dels quals parlem, i que cal educar als i les alumnes sobre aspectes concrets d'aquesta història dins de l'àmbit educatiu, com fer-los i fer-les conscients del paper de la dona durant la història. Alberdi i Matas (2002) ens donen un clar exemple que explica, amb fets històrics molt propers en el temps, com no va ser fins a l'any 1993 que es va declarar la violència contra la dona com una violació dels drets humans. Un altre fet històric rellevant que afegeixen aquests autors i autores és que a Espanya fins fa 20 anys no existien els delictes de maltractament ni assetjament contra la dona.

Díaz (2009) afirma que de la mateixa manera que des de petits/es els infants aprenen i incorporen en la seva personalitat aspectes sexistes, també es pot aprendre i ensenyar sota uns mateixos valors no sexistes a nens i nenes.

González et. al (2008) citen l'Informe de la Comissió per a la Investigació de Maltractament a Dones (2005) per mostrar algunes d'aquestes idees preestablertes i estereotips que tenen tant adolescents del sexe masculí com del sexe femení, els quals afavoreixen i justifiquen el greu problema social que comporta la violència de gènere a la nostra societat. Citen per exemple que molts nois i noies pensen que és normal que un noi faci patir a una noia quan tenen una relació, ja que aquest comportament és una prova del fet que l'estima de veritat. Altra creença que comparteixen els i les joves és que si la seva parella és molt gelosa, és perquè els estimen molt. També creuen

que si hi ha amor de veritat, s'han de perdonar els actes d'excessiu control, violència i humiliacions, i donar oportunitats perquè canviïn, ja que erròniament la majoria té la creença del fet que els agressors de la parella canvien amb el temps si de veritat existeix amor entre els dos. Molts i moltes adolescents segueixen endavant amb la relació i es casen o van a viure junts perquè pensen que així podran controlar millor els problemes que hi ha entre la parella. Aquests problemes són en relació a comportaments violents, consum de drogues i /o alcohol, i directament a episodis de violència a la parella. Ho argumenten dient que canviarà amb el temps perquè en el fons és una bona persona i les estima. Altres afirmen que l'amor ho pot tot, i que s'arreglarà, ja que el temps i l'amor ho poden tot.

## **2.2. Definint la violència de gènere**

La llei orgànica 1/2004, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere, defineix la violència de gènere com la manifestació més brutal de la desigualtat que hi ha entre homes i dones.

Bosch i Ferrer (2012) defineixen la violència de gènere com aquella violència contra les dones per part dels que són o han sigut les seves parelles, amb o sense convivència. La violència de gènere és un greu problema social que porta importants conseqüències en la salut física i psíquica de la persona que la pateix, segons Rivera et. al (2006).

Tal com es pot llegir al llibre d'Alberdi i Matas (2002), es coneix la violència contra les dones com a violència de gènere i no de sexe, perquè aquesta paraula, "gènere", fa referència a les diferències socials que hi ha entre homes i dones, mentre que la paraula "sexe" fa referència exclusivament a les diferències biològiques. La violència de gènere és utilitzada pels homes per mantenir a les dones en situació d'inferioritat i poder dominar-les.

Dins la literatura trobem que hi ha diferents manifestacions de violència de gènere i, tot i que en aquesta recerca s'ha trobat que alguns autors i autores no coincideixen en el número exacte, la majoria d'autors/es de prestigi com La revista d' Estudis de Joventut (2009), González et. al (2010), Navarro (2006) i Torres et. al (2013) parlen de quatre principals formes de violència.

1. **Violència física:** tot acte que de manera no accidental pugui provocar mal o malaltia. Colpejar, punxar, tirar del cabell, mossegar, trencar ossos, ofegar, llençar objectes, provocar avortaments, cremar, etc.
2. **Violència psíquica:** Tot acte que provoca desvaloració de la dona o patiment. Comentaris degradants, insults, destrucció d'objectes de valor sentimental, privar de necessitats bàsiques com menjar o dormir, insistència en el fet que és inútil i no serveix per res, culpar-la de tot el que passa, etc.
  - **TIC:** Les noves tecnologies de la informació i el coneixement (TIC), estan cada cop més presents entre adolescents, i són utilitzades per molts agressors com a nova forma de control i violència de gènere dins de la variant de violència psicològica.
3. **Violència sexual:** coacció per mantenir relacions sexuals no desitjades.
4. **Violència econòmica:** Nega el dret a treballar i/o impedeix l'accés als diners a la dona.

La violència de gènere té unes característiques concretes. Díaz et. al (2013) defineix com s'inicia aquest procés i com evoluciona en tres apartats molt concrets:

- a) **Control abusiu:** a l'inici de les relacions solen aparèixer comportaments coercitius de l'home sobre la dona i abús emocional obligant-la a fer coses que no desitja, obligant-la a trencar amb les relacions amb persones properes a ella, com per exemple amics i família. Tot això fa que vagi disminuint la seva autoestima progressiva i constantment. Ella intenta fer el que ell li demana per por, i poden començar a aparèixer algunes agressions físiques i psíquiques quan la dona no fa el que ell vol.
- b) **Fort vincle afectiu:** Normalment l'agressor sol intercalar entre les agressions altres conductes en les quals pot mostrar-se molt afable i convincent, i fa pensar a la dona que canviarà amb el temps. A les fases primerenques les dones es queden al costat de l'agressor perquè l'estimen molt i pensen erròniament que canviarà.
- c) **Amenaces:** quan finalment els comportaments afables amb els quals intenta convèncer a la noia ja no funcionen, comença a amenaçar amb

greus conseqüències si no fa el que ell vol, amenaçant no només a ella sinó també a familiars i amics.

Alberdi i Matas (2002) afirmen al seu article que la violència de gènere fa referència a la violència i discriminació contra la dona pel sol fet de ser-ho, sense cap més justificació. Els agressors troben la seva justificació en la construcció social i cultural de què s'espera del comportament d'un home i d'una dona. Aquesta construcció no té res a veure amb el comportament propi de la naturalesa de l'ésser humà. Aquests comportaments de discriminació i violència contra la dona estan tan assumits i adherits a la història de la humanitat que ens costa veure'ls i identificar-los. Cal identificar-los per tal de prendre consciència i d'aquesta manera poder combatre-ho. És per tant necessari primer de tot veure'ls i nomenar-los per després actuar. Alberdi i Matas (2002), denuncien el reforç cultural que han tingut històricament aquests comportaments a través de la religió, la filosofia i la literatura, les quals han servit històricament com a models de conducta. Aquests comportaments, que acaben convertint-se en maltractament físic, psíquic i sexual que reben les dones per part de les seves parelles o ex parelles, els causa molta por i desemboca en greus problemes psicològics i físics.

Segons Díaz (2006), la imatge i creences que tenen unes persones sobre les altres facilita i justifica el fet que siguin violentes. Aquesta creença converteix en una mala persona a la víctima en comptes de l'agressor, i per tant s'assimila que mereix aquest tracte, i d'aquesta manera els agressors justifiquen els seus actes. Aquest pensament facilita molt a l'agressor exercir la violència i li dóna arguments per tenir una manca de culpabilitat pel fet de maltractar i discriminar a una dona. Si a més l'altra persona també té una falsa creença construïda històricament per la societat de que les dones són dèbils, submises i si no fan el que els diu el marit aquest les pot castigar i mereixen aquest tracte, es crea la combinació perfecta per a que aparegui la violència de gènere. Aquestes falses creences es basen en els estereotips sexistes comentats anteriorment en aquest treball.

Sobre aquestes falses creences i estereotips inserits dins la cultura també es pronuncien Bosch i Ferrer (2012) i afirmen, en la mateixa línia que Díaz

(2006), que sota aquests estereotips es justifiquen els que utilitzen la violència i la discriminació per dominar a les persones del sexe femení. Aquestes autores, juntament amb Navarro (2006) enumeren una sèrie d'estereotips i falses creences als seus documents que promouen la invisibilitat i justificació del problema, els quals s'exposen a continuació:

- "La violència de gènere només succeeix als països subdesenvolupats". Aclareixen que aquest tipus de violència és un fet universal i que passa a tots els països sense que la seva realitat econòmica, social, i política siguin factors determinants.
- "Només succeeix en famílies amb problemes socials i econòmics". En la realitat el problema passa en famílies de tot tipus d'ètnies, estatus social i econòmic, i en diferents tipus de cultura.
- "Els homes que apliquen aquesta violència sobre les dones són malalts mentals, consumeixen drogues o i/o alcohol o és degut a la gelosia". Tot i que són factors que poden afavorir l'aparició del problema, està demostrat que molts casos de violència de gènere no es corresponen amb aquests requisits.
- "Les dones que reben violència de gènere tenen un perfil concret o han fet alguna cosa i per tant s'ho mereixen". En aquest punt s'aclareix també que no és així, i que s'hi pot trobar qualsevol tipus de dona.
- "Les dones que no abandonen la relació, és perquè els agrada aquest tipus de control i tracte que reben". En realitat senten que no tenen alternativa, ja que no disposen de recursos econòmics, les han separat dels seus éssers estimats i/o, si volen marxar, augmenten les amenaces i la violència.
- "Si les dones maltractades no abandonen la relació és perquè no els desagrada del tot". Està molt relacionat amb el punt anterior.
- "Si les dones reben violència de gènere, és perquè alguna cosa hauran fet". Aquesta és una falsa creença que permet trobar justificació a l'agressor i si les persones que tenen al voltant pensen igual deixen a la dona sola. El fet que una dona hagi fet alguna cosa concreta no mereix una resposta violenta.

- “La violència psicològica no és tan greu com la física, la qual està localitzada i és puntual”. Molta part de la població subestima la violència psicològica, la qual pot ser tant o més greu que la física.
- “Sovint és una situació de combat en la parella”. Però aquestes autores comenten que no és la mateixa força entre home i dona i que, en cas de que fos així, seria un combat desigual.

Díaz (2006) afirma que actualment molts estereotips i falses creences ja els comencen a superar moltes noies, però que en canvi els nois no. Per això cal continuar treballant per a que tots els i les adolescents els superin.

### **2.3. Alarmants informes actuals**

En la recerca de bibliografia s’ha trobat dos documents en què es publiquen dades actuals que han creat certa alarma social de la qual certs mitjans de comunicació d’àmbit nacional n’han fet eco.

L’últim informe de *l’Agència dels Drets Fonamentals de la Unió Europea (FRA)*, publicat el març del 2014, destaca que el 30% de les dones han experimentat violència de gènere del tipus físic, psíquic i/o sexual des de que tenien l’edat de 15 anys. El mateix informe, que va entrevistar a 42000 dones europees, afirma que el 44% ha patit algun tipus de violència psicològica per part de la seva parella i el 33% va patir violència física o sexual a la seva infància/adolescència a mans d’un adult. Respecte a les noves tecnologies i les xarxes socials, l’11% afirma que ha sofert assetjament cibernètic i insinuacions inapropiades. Aquest informe destaca també que el 67% de les dones que van patir algun tipus d’agressió per part de les seves parelles, no van denunciar l’episodi més greu de violència.

L’informe realitzat per Díaz et. al (2013) encarregat pel *Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat*, sobre l’Evolució de l’Adolescència Espanyola i la Prevenció de la Violència de Gènere, també ha tingut ressò als mitjans de comunicació escrits. A aquest estudi van participar 7861 adolescents (50.5% noies i 49.5% nois) de 17 comunitats autònomes i són dades interessants per poder comparar amb les dades que sortissin d’aquest estudi respecte l’Institut de La Roca del Vallès, ja que són dades d’àmbit nacional.



Les següents dades recullen les respostes dels i les adolescents de l'informe de Díaz et. al (2013) sense separar entre nois i noies. Entre parèntesis s'indiquen, però, els percentatges solament dels nois, que com es veu estan sempre per sobre de la mitja que sumen nois i noies, confirmant així l'afirmació de Díaz (2006) de que les noies comencen a superar estereotips, però que els nois, no.

- El 12.5% (16.7%) pensa que dir-li a la parella que no serveix per res no és maltractament.
- 11.9% (16.3% nois) creu que fer sentir por a la parella no és violència de gènere.
- 11.8% (15.9%) no creu que sigui maltractament insultar a la parella.
- 12.6% (16.5%) pensen que controlar a la parella i dir-li el que ha de fer i on pot anar i decidir sobre les seves amistats no és maltractament.
- 9.7% (13.7%) diu que pressionar per mantenir relacions sexuals quan ella no vol no és maltractament.
- 12.8% (16.5%) pensen que amenaçar a la parella amb represàlies si el deixa no és maltractament.
- 9.3% (13.3%) pensa que no és maltractament pegar a la noia amb la qual surt.
- 30% responen que mai han parlat del tema de violència de gènere al centre educatiu. El 81% han après només a partir de l'experiència, i mai a partir de formació als seus centres escolars.
- 54.9% mai han realitzat una anàlisi de la imatge de la dona i l'home a la televisió.
- 32.3% no treballen en classe en grups mixtos mai.
- 55.2% han fet treballs als centres educatius sobre els conflictes de parella i les seves solucions.
- 80% d'adolescents ha tingut relacions de parella.
- 31% pensen que un home agressiu és més atractiu.
- 20.7% pensen que està bé que els nois tinguin moltes relacions però que les noies no.
- 27.2% pensen que és correcte amenaçar als altres per a que sàpiguen qui mana.

- 11.5% pensa que és millor que la dona no denunciï al marit pel bé de la família i els fills/es.
- 20.5% pensa que si la dona no abandona la situació de violència de gènere, és perquè no li desagrada del tot.
- 40% pensa que és correcte agredir a algú que t'ha ofès.
- 21.2% creu que els homes no han de plorar.
- 12.4% es mostra a favor de no portar la contrària a l'home per a que la relació vagi bé.
- 26.2% afirmen que la violència que ocorre dins de casa no ha de transcendir. Aquest paràmetre és l'únic que ha pujat els últims anys.
- 73.3% pensen que la gelosia és una expressió de l'amor.
- 45.6% pensen que l'home cobrarà en futur més que la dona i tindrà millors llocs de treball.
- 33.9% pensen que la dona establirà millors relacions amb els fills/es.
- 41% de nois i 31% de noies han conegut d'alguna situació de violència de gènere.
- 22.9% asseguren que alguna vegada les han insultat o ridiculitzat.
- Al 11.4% de les noies els han dit que no valien per res.
- Al 22.4% les han intentat separar de les seves amistats.
- 28.9% les han intentat controlar decidint fins a l'últim detall del qual feien.
- El 78.2% de les noies que van rebre algun tipus de violència de gènere a mans de la seva parella no li van dir a ningú ni van fer res.

## 2.4. Factors que afavoreixen el problema

Cal conèixer les característiques concretes de la població per tal de fer una prevenció adient i acurada González et. al, (2010). Rivera et. al (2006) afirmen al seu estudi que hi ha una sèrie de factors que poden afavorir l'aparició de la violència de gènere, com un consum excessiu d'alcohol i/o prendre drogues, haver rebut violència a la infància i tenir una autoestima baixa. Confirmen aquesta afirmació Muñoz et. al (2010), que al seu estudi afirmen que un consum elevat de drogues i/o alcohol incrementen potencialment les possibilitats de que sorgeixin situacions de violència de gènere. Hernando (2007) aclareix però, que aquests factors que predisposen no són la causa principal i, que tot i que poden ser factors que l'afavoreixen, no són la causa real. Díaz (2003), afirma també al seu article que les persones que han rebut i viscut episodis de violència per part dels seus pares i mares a les seves cases durant la infància i/o adolescència, tenen més possibilitats d'utilitzar la violència en les seves relacions que els que no han viscut mai aquestes experiències. En un article posterior, Díaz (2009) matisa, però, que la majoria de persones que han patit aquesta violència a la infantesa no la genera quan viu en parella.

González et. al (2008), estan en el corrent d'autors que pensen que hi ha una sèrie de variables o factors que afavoreixen el fet de que aparegui la violència de gènere a les parelles, i en citen uns per homes i uns altres per a dones. Per agressors que maltracten a les dones citen el fet que aquests siguin impulsius, irascibles, que tinguin poca empatia i una baixa autoestima. També mencionen els trastorns psicològics característics del consum de drogues i/o alcohol i la gelosia excessiva. Respecte a les víctimes, senyalen també com a factors que afavoreixen el problema una baixa autoestima, carències afectives i problemes d'assertivitat. També indiquen com a variables significatives d'aquest problema que no tinguin família que les recolzi i aconselli, o estar en un entorn relacionat amb drogues i/o alcohol.

Navarro i Micaela (2006), tot i que no neguen aquests factors que ho predisposen, adverteixen a la seva guia per la prevenció de la violència de gènere que aquest problema succeeix a tot el món, en tots els grups socials

sense distingir en edat, classe social, religió i raça. Afirment que els homes que maltracten no estan necessàriament en un entorn marginal i que poden perfectament ser advocats, enginyers, polítics, etc. L'home que pega a la dona ho fa per dominar-la i imposar-li la por, i tenen molt interioritzat que l'home és superior que la dona i l'ha de controlar i dominar. Aquests agressors pensen que la dona els pertany i que poden fer el que vulguin. Afegeixen que aquests homes no són malalts mentals.

Alberdi i Matas (2002) també escriuen sobre aquests factors, però afirmen que tot i que poden haver-hi factors individuals que afavoreixin la violència de gènere com sadisme, masoquisme o brutalitat, a més dels descrits anteriorment, aquesta ha de ser tractada com un problema social i global, ja que el problema és molt profund i està instaurat a la cultura i la societat.

## **2.5. Publicitat i mitjans de comunicació**

Segons Díaz (2006) cada cop hi ha més adolescents, especialment noies, amb problemes d'autoestima. Aquests vénen donats en gran part pels continguts que la publicitat i determinats mitjans de comunicació tenen als seus espais, els quals a més, poden acabar generant altres greus problemes en aquestes noies adolescents com anorèxia i bulímia.

Segons Díaz (2006) els mitjans de comunicació sovint donen una imatge de la dona que no és la real i dicten com ha de ser la dona perfecta segons uns canons de bellesa concrets, creats artificialment per la societat. A més afegeix que aquesta activitat que porten a terme els mitjans de comunicació està considerada com una forma de violència de gènere, ja que discrimina i ajuda a potenciar la imatge de la dona com un objecte. Alberdi i Matas (2002), tot i que critiquen als mitjans de comunicació quan mostren la imatge de la dona com un objecte sexual, atribueixen també aspectes positius com per exemple el fet que cada cop treguin a la llum més casos de violència de gènere, especialment els que acaben en assassinat, actuant com altaveu del problema a tota la societat, deixant clar que hi ha un greu problema sobre el qual cal actuar contundentment amb programes de prevenció i ajuda.

## **2.6. Prevenció de la violència de gènere des de l'educació**

La llei orgànica 1/2004 preveu que el sistema educatiu vetlli per la igualtat entre homes i dones i que, per fer-ho, una de les accions importants que estableix és que els materials educatius no continguin estereotips sexistes i/o discriminadors que puguin justificar i promoure aquest tipus de violència, afavorint així la superació dels estereotips sexistes. Aquesta llei també fa referència als mitjans de comunicació, considerant il·lícita la publicitat on es faci servir la imatge de la dona de manera vexatòria o discriminatòria, convertint-la sovint en un objecte sexual.

En l'estudi de González et. al (2010) s'afirma que "tothom" accepta que tractar aquest tema és una prioritat. Tanmateix, segons aquests autors i autores, a la realitat no hi ha suficients actuacions ni compromís en els diferents estaments on es poden desenvolupar propostes per a la seva prevenció, entre els quals està l'Educació.

Araya (2004) afirma que cal abordar el problema de la violència de gènere des de l'educació, ja que no es pot separar l'educació del context social i històric en el què es troba i, per tant, els problemes socials s'han d'abordar també des de l'educació. El sexisme es pot minimitzar i fins i tot fer desaparèixer, però per fer-ho, primer cal que es reconegui el problema de la discriminació i la desigualtat que pateixen les dones als centres educatius; aquests tenen molts aspectes sexistes que cal revisar, com per exemple el llenguatge i el caire sexista del contingut de molts dels seus llibres.

Com escriu Flores (2005), l'Àmbit escolar influeix en gran mesura en la construcció de la identitat personal dels nois i noies adolescents i, per tant, és el lloc apropiat per educar als i les alumnes i conscienciar-los/les per tal de prevenir del problema de la violència de gènere. Segons González et. al (2008), actuar i influenciar positivament en aquestes primeres relacions que es produeixen a l'adolescència és de summa importància, ja que en aquesta etapa aprenen pautes de comportament dins de la relació de parella que els poden marcar per sempre en les seves futures relacions. González et. al (2010) afirma que la població diana, la qual té més possibilitats de canvis

socials i sobre la qual és molt important centrar els esforços de la formació i prevenció, són els/les adolescents i nens i nenes a partir dels 10 anys.

Hernando (2007) escriu que molts i moltes adolescents pensen que aquestes situacions no va amb ells i creuen que és un problema de parelles casades que porten molts anys de relació. Aquest autor creu també que és molt important abordar el problema de la violència de gènere des de l'àmbit educatiu, i afegeix que molts nois i noies adolescents creuen erròniament que la gelosia o el control excessiu són senyals d'amor i no factors que poden indicar una futura situació de violència de gènere. Rivera et. al (2006) també escriuen al seu article sobre la necessitat de que els professionals de l'educació adoptin diferents estratègies per tractar i prevenir la violència de gènere.

Díaz (2002) afirma que primer de tot cal saber quins són els coneixements actuals dels nois i noies adolescents, tant en falses creences, mites i estereotips, com en els indicadors d'alerta i senyals, els quals els poden avisar d'una relació de parella potencialment perillosa. Un cop s'obté aquesta informació, caldrà concretar els nous coneixements que suplantin les antigues creences que tenien aquests/es nois i noies mitjançant les intervencions i propostes de prevenció.

Aquests coneixements previs que poden tenir els i les adolescents, segons Kelly i Johnson (2008) poden ser molts diversos, i cada persona pot entendre el concepte de violència de gènere de diferent manera. Per exemple, algunes persones entenen que violència de gènere és exclusivament la violència física contra la parella, mentre que altres, pensen que també és violència de gènere la intimidació i/o control excessiu de la parella, amenaces, la pressió per tenir relacions sexuals, etc. Segons Díaz (2002) cal construir des de l'educació una identitat no sexista i que estigui en contra de la violència. En un estudi posterior, Díaz (2003) afegeix que no és suficient que el centre educatiu no sigui sexista, sinó que cal introduir activitats contra el sexisme i la violència de gènere al currículum. Per fer això, segons Díaz (2002), cal afavorir la creació d'una identitat positiva de la persona. És necessari treballar per disminuir els valors i estereotips sexistes, llenguatge sexista i conscienciar als i les joves sobre com influeixen els continguts de mitjans de comunicació,

els quals moltes vegades afavoreixen i promouen el sexisme i, per tant, d'alguna forma també la violència de gènere. Cal conscienciar-los i que entenguin les diferents maneres de com es pot manifestar la violència de gènere, el seu procés i el mal que aquesta pot arribar a fer a la persona que la pateix. Hernando (2007) dissenya un programa per prevenir la violència de gènere a través d'activitats que busquen superar els estereotips i falses creences. Aquest autor utilitza principalment tècniques basades en organitzar a tot el grup de classe junts, o bé en subgrups, per analitzar documents i pel·lícules en grups de discussió i debats col·lectius. En la mateixa línia, Díaz (2003) escriu que és necessari realitzar activitats de discussió en grup amb integrants de diferents sexes per tractar temes de societat, sexisme i violència de gènere que conscienciïn a nois i noies, i que els permeti entendre quines són les situacions que poden protegir-los/les davant la possibilitat de patir-ne.

Cal també, continua aquesta autora, detectar activament el sexisme en el llenguatge a l'escola i en els mitjans de comunicació. Fer-ho a través de documents audiovisuals resulta un molt bon complement juntament amb altres instruments, ja que la seva visualització proporciona un gran impacte emocional a la persona. Bascón et. al (2013) fan una anàlisi molt positiu dels resultats de la seva proposta: realitzen un debat de 15 minuts gravat en vídeo amb nois i noies en el qual es llegeix primer una història real o fictícia d'una situació de violència de gènere entre adolescents en la qual la noia, de qui es veu destrossada la seva autoestima, acaba suïcidant-se.

Per fer-ho, dins d'una proposta d'intervenció, cal tenir en compte també les noves tecnologies de la informació i la comunicació, ja que segons ens mostra l'informe de Díaz et. al (2013) la violència de gènere es manifesta també a través de les noves tecnologies, sent aquest un factor que afavoreix l'augment del control obsessiu de la parella.

Segons Díaz (2006), el seu programa "Prevenir la violència contra les dones construint la igualtat" va tenir molt bons resultats. Afirmar que les escoles i instituts han de donar resposta al greu problema de la violència de gènere donant als i les alumnes experiències significatives on treballin per un objectiu comú i sempre en una situació d'igualtat. Afegeix que els treballs cooperatius

heterogenis són bones estratègies per aconseguir-ho. Parla també de la necessitat de donar eines a nois i noies per detectar el sexisme en anuncis i mitjans de comunicació, i que ho poden fer també en grups de treball heterogenis.

Altre tema que proposa Díaz (2006) és el fet de donar responsabilitat i poder als i les alumnes pel que fa al seu aprenentatge. Com a exemple, que els i les alumnes realitzin un decàleg contra la violència de gènere a classe incloent les accions a prendre, per exemple, contra el llenguatge sexista. Treballar per a que els nois i noies tinguin coneixement de les discriminacions a la dona al llarg de la història. Hernando (2007) senyala que cal que les noies coneguin aquells senyals i comportaments dels nois que poden indicar una predisposició violenta i de discriminació i control contra les dones, i per tant poder preveure futures situacions. Díaz (2009) afegeix també que els nois i noies aprenguin com apareix i quina progressió té la violència de gènere dins de la parella, ja que ajuda molt a la prevenció d'aquesta.

Cal superar les falses creences, mites i estereotips. Aquestes creences, escriu Díaz (2006), formen part de la construcció de la identitat d'homes i dones i, per tant, des de l'educació cal incidir i ajudar a construir identitats que no es basin en la discriminació i la violència, i que formi tant a homes com dones en la igualtat.

Hernando (2007) desmitifica també aquests estereotips i descriu quins han de ser els nous coneixements que han de substituir les falses creences que tenen sobre la violència de gènere els nois i noies que avui estan als centres educatius. Les noies han de ser conscients de que el noi que agredeix a una noia li dóna la culpa a ella per poder tenir la consciència neta. Han de saber que les falses creences que situen a la dona com a una persona submissa i dèbil fan que les noies se sentin culpables i exculpin a l'agressor. Que els nois que apliquen aquesta violència no són malalts mentals i que per tant no es curaran ni canviaran, i que no té cap mèrit aguantar aquesta discriminació i violència d'una persona que no les sap amar.

En la mateixa línia Díaz (2006), escriu al seu article que cal conèixer com apareix la violència de gènere per tal de poder prevenir-la. Afirmar que aquest



tipus de violència sol aparèixer aviat, i que en un inici la víctima creu que podrà controlar-la. Primer apareix, segueix Díaz (2006), de manera feble, amb un control cada cop més abusiu de les seves activitats personals, mostrant desacord respecte algunes amistats obligant-la a deixar-les. Fins i tot la separa de la família deixant finalment a aquesta noia totalment aïllada de les persones que l'estimen i es preocupen per ella, podent exercir un domini i un control molt més sever sobre ella. Tot passa de manera progressiva, començant amb episodis poc greus però poc a poc sol anar a més, com també ho afirmen Rivera et. al (2006), que afegixen la dada que durant els primers 18 mesos els episodis de violència de gènere poden augmentar exponencialment fins a un 51%. Tot això va minvant l'autoestima de la dona, que pot sentir-se sense sortida ni ajuda. Cada cop que la dona no compleix els desitjos de l'home aquest ataca a la seva autoestima, i pot arribar en molts casos a la violència física, fins i tot l'assassinat. Cal ensenyar als i les adolescents que el comportament de l'home no sempre és agressiu i despectiu, sol combinar aquests comportaments amb altres en el que dóna amor a la parella i la convenç de que ja no ho farà més, que l'estima i que tot acabarà bé. Normalment la dona sol pensar que canviarà i es queda al seu costat, ja que també hi ha un lligam afectiu gran. Quan la dona ja no pot més i vol deixar a l'home aquest amenaça amb greus conseqüències per ella, els seus fills en cas de que tinguin i la seva família.

En aquest sentit Navarro (2006) explica també quines etapes apareixen de manera progressiva a la violència de gènere, i parla de cinc etapes o fases:

- **Inicial:** solen aparèixer les amenaces, les burles. L'home sol trencar objectes.
- **Moderada:** agarra fort a la dona, l'empeny.
- **Greu:** colpejar amb la mà, punxar, donar puntades de peu, arrencar el cabell, aïllar a la dona, escopir-la, fracturar ossos.
- **Molt greu:** Ofegar, agredir amb objectes contundents, violar, agredir amb armes, cremar.
- **Fatal:** tots aquells casos que acaben en mort.

González et. al (2008) i Navarro (2006) citen alguns d'aquests senyals que cal ensenyar als i les joves, els quals poden indicar més possibilitats de que

una persona pugui acabar convertint-se en agressor, però també els senyals que poden afavorir i indicar que una persona pugui convertir-se en víctima més fàcilment.

Senyals d'alarma a l'agressor	Senyals d'alarma a la víctima
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Intenta reiteradament controlar la conducta i el temps de la parella.</li> <li>- Es mostra possessiu amb la parella.</li> <li>- És extremadament gelós.</li> <li>- Aïlla a la parella de familiars i amics.</li> <li>- Mostra conductes humiliants i/o cruels contra la parella.</li> <li>- Amenança o intimidada per mantenir el control sobre la parella.</li> <li>- Pressiona a la seva parella per mantenir relacions sexuals.</li> <li>- Culpa a la víctima dels problemes de la parella.</li> <li>- Té canvis d'humor imprevisibles o atacs d'ira.</li> <li>- Autoestima molt baixa.</li> <li>- En general és una persona violenta.</li> <li>- Justifica la violència com una forma de resoldre conflictes.</li> <li>- Es mostra agressiu verbalment.</li> <li>- Responsabilitza als altres del seu comportament.</li> <li>- Mostra creences sobre la subordinació de la dona.</li> <li>- Ha agredit a parelles anteriorment.</li> <li>- Consum abusiu de drogues i/o alcohol.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Canvis a l'estat d'ànim que abans no tenia.</li> <li>- Mostra baixa autoestima.</li> <li>- Problemes de nervis, insomni, mals de cap, etc.</li> <li>- Està insegura o indecisa amb la seva relació de parella.</li> <li>- Experimenta sentiments de soledat.</li> <li>- S'aïlla d'amics i familiars i no té recolzament social.</li> <li>- Oculta o menteix sobre les conductes abusives de la seva parella.</li> <li>- Mostra senyals físiques de lesions, com marques, cicatrius, blaus, etc.</li> <li>- Problemes de concentració en estudis o treball.</li> <li>- Té por sobre nous episodis de violència.</li> <li>- Ha sofert violència en relacions anteriors.</li> <li>- Consum abusiu d'alcohol i/o drogues.</li> </ul>

Taula 1. Senyals d'alarma, González et al (2008)

### 3. Metodologia

En aquest treball s'ha seguit una metodologia qualitativa dins del paradigma soci crític, la qual descriu a l'article de Soler i Vilanova (2010). El que es pretén principalment, és proporcionar als i les alumnes d'ESO el coneixement necessari per detectar i prevenir situacions de violència de gènere i ser competents per fer-li front. Les tècniques que s'utilitzaran per extreure la informació serà mitjançant un qüestionari, i una observació de grups de discussió. Segons Heinemann (2003), fer un qüestionari té una sèrie de beneficis com per exemple que podem trobar aspectes que no detectaríem amb una simple observació, i ens permet centrar el tema i extreure allò que volem de manera més concreta. Al qüestionari s'introduiran preguntes obertes i tancades Heinemann (2003) per tal de que en alguns casos els i noies puguin expressar les seves idees, però, en altres casos es pugui extreure aquella informació concreta que es vol estudiar. L'entrevista serà de tipus escrita, directa, estandaritzada, i individual, segons la classificació que fa Heinemann (2003) al seu llibre sobre la investigació i metodologia empírica".

La discussió en grup permet un ambient més natural i relaxat, flexibilitat per tractar els diferents punts de vista. Es poden utilitzar mitjans audiovisuals com per exemple una gravadora o vídeo, per després analitzar-ho amb l'ajuda d'un full d'observació; permet agafar moltes més impressions, de vegades que no havíem pensat que sortirien, segons Heinemann (2003). La combinació de les dues tècniques ha permès obtenir la informació necessària per conèixer el punt de partida amb l'objectiu de dissenyar una intervenció adequada a les característiques del grup de nois i noies de l'Institut de La Roca del Vallès. Aquesta intervenció es farà amb la intenció de millorar aquest coneixement de nois i noies, i que per tant aquests alumnes tinguin les eines per detectar d'una manera més eficaç, aquells senyals que poden indicar una futura situació de violència de gènere. A aquesta intervenció també es vol treballar per la superació dels mites i estereotips que estan arrelats a la nostra societat. Els resultats de l'entrevista i els grups de discussió han permès acotar sobre quins mites, falses i estereotips cal treballar.

### **3.1. Mostra**

La mostra que es volia utilitzar per obtenir informació a través del qüestionari era la totalitat dels alumnes (73 nois i noies) que estan cursant tercer d'ESO a l'Institut de La Roca del Vallès, finalment van participar 66, dels quals 35 eren nois i 31 eren noies. Els 66 van participar tant en el qüestionari com en els grups de discussió. 66 alumnes no era el 100% de la mostra, però assegurava una representació significativa del grup que es volia estudiar. Certament, per algun motiu tècnic o informàtic que es desconeix, en algunes preguntes consta que han respost 66 i en d'altres 64. Cal dir que era obligatori respondre totes les preguntes per poder enviar el qüestionari omplert.

### **3.2. Mètode**

En aquest apartat es parlarà de les tècniques que s'han fet servir per extreure la informació necessària per saber què saben els nois i noies d'aquesta edat sobre violència de gènere, especialment aquells factors i senyals que poden indicar una futura situació de violència de gènere i canviar aquelles falses creences, mites i estereotips que justifiquin aquest tipus de violència. Tot plegat ha de servir per fer una intervenció adient i conseqüent a les respostes que aquests nois i noies donin.

#### **3.2.1. Qüestionari d'idees prèvies**

Per crear les preguntes del qüestionari es van tenir en compte els resultats dels informes Díaz et. al (2013) i FRA (2014) en els quals apareixen dades actuals del problema analitzades. A més s'ha tingut en compte els articles de Díaz (2002), Hernando (2007), Araya (2004), Bosch (2012) i Flores (2005).

Per no intercedir massa a les classes diàries es va decidir no passar el qüestionari dins de l'horari lectiu. Així doncs, per a que poguessin fer-lo a casa, es va utilitzar l'aplicació de *Google* anomenada *Google Drive*, aplicació que permet el disseny d'un qüestionari amb preguntes obertes i tancades el qual mitjançant un enllaç es pot accedir i omplir online, sense necessitat que entrevistador o entrevistadora i entrevistat o entrevistada estiguin físicament junts en el moment de fer-lo.

Es va parlar amb els diferents tutors de tercer d'ESO del centre per avisar de que els nois i noies havien de fer aquest qüestionari a casa individualment, amb l'aclariment de que no era obligatori, que era totalment anònim, i que no comptava per la nota.

Un cop dissenyat el qüestionari es va penjar l'enllaç del mateix al *Moodle* del centre, ja que els nois i noies ja estaven familiaritzats i els seria més fàcil accedir-hi. Amb *Google Drive*, les respostes de cada alumne s'inclouen automàticament en un Excel sense necessitat de passar-les manualment, i això permet molta més eficàcia i eficiència en el seu posterior anàlisi. Tres dies després de penjar l'enllaç del qüestionari al *Moodle* del centre, els 66 alumnes ja l'havien contestat. A l'annex 1 d'aquest mateix document es pot consultar el qüestionari sencer tal i com el van trobar els i les alumnes de tercer A, B, i C de l'Institut de La Roca del Vallès. Aquest mateix qüestionari servirà per fer l'avaluació de la intervenció, i veure si ha ajudat a que superin els estereotips i falses creences, i coneguin els senyals d'alarma.

### **3.2.2. Grup de discussió**

Pel disseny del grup de discussió i dels ítems del full d'observació s'ha utilitzat els treballs de Hernando (2007), Díaz (2003), Navarro (2006), González et. al (2008) i Bascón et. al (2013).

La intenció inicial per fer adientment els grups de discussió era fer-los en grups d'aproximadament 10 – 15 alumnes en els quals hagués un nombre el més equilibrat possible de nois i noies. Això permetria una millor participació de tots els alumnes i un millor control de la sessió de discussió per part del conductor o conductora de la discussió.

Finalment, a causa de les limitacions temporals pròpies tant del centre, com de les exigències del màster, només va ser possible fer aquests grups de discussió a cada classe amb tots els alumnes a la vegada. És a dir, a tercer A es va fer amb un grup compost d'aproximadament 32 alumnes sense comptar algunes baixes, a tercer B de 26 alumnes i a tercer C de 15 alumnes.

Cal dir que en general els i les alumnes van respectar les normes, i es va poder extreure molta informació. A més, a les tres sessions tant a tercer A,

tercer B, com tercer C, es va gravar amb una càmera de vídeo per tal de poder extreure la informació amb tranquil·litat i molt deteniment fent servir un instrument, en concret el següent full d'observació amb aquells ítems relacionats amb els estereotips més comuns, segons es pot llegir a Heinemann (2003), aquest instrument permet acotar allò que es vol observar i facilita el buidat d'informació.

Full observació del grup de discussió		Curs: tercer d'ESO A	
ÍTEMS	ES COMPLEIX		
Respecte als estereotips i falses creences			
No el va deixar per amor	SI	NO	
No el va deixar perquè pensava que canviaria	SI	NO	
No el va deixar perquè d'alguna manera acceptava la situació	SI	NO	
Ella no volia que li passes res a ell, per això no el va denunciar	SI	NO	
Una dona ha d'aguantar aquestes situacions	SI	NO	
Respecte a qui és el culpable			
La culpable és la noia per no deixar-lo ni denunciar-lo	SI	NO	
El noi perquè és un malalt mental	SI	NO	
Els amics i la família	SI	NO	
Respecte als senyals d'alerta			
Hi havien comportament que avisaven que això podia passar	SI	NO	
NO hi havia senyals d'alerta que poguessin preveure-ho	SI	NO	
Era molt masclista i violent, era previsible	SI	NO	
Altres comentaris interessants que han sortit:			

Taula 2. Full observació del grup de discussió.

## 4. Resultats i anàlisi de dades

Després de realitzar el qüestionari i els grups de discussió als nois i noies de tercer d'ESO es va fer un recull i anàlisi dels resultats comparant sempre que fos possible amb les dels dos informes citats en aquest treball, Díaz et. al (2013) i FRA (2014). En aquest apartat es pot veure aquesta anàlisi el qual va permetre acotar un disseny adient a les característiques concretes dels i les alumnes de tercer d'ESO de l'Institut de La Roca del Vallès.

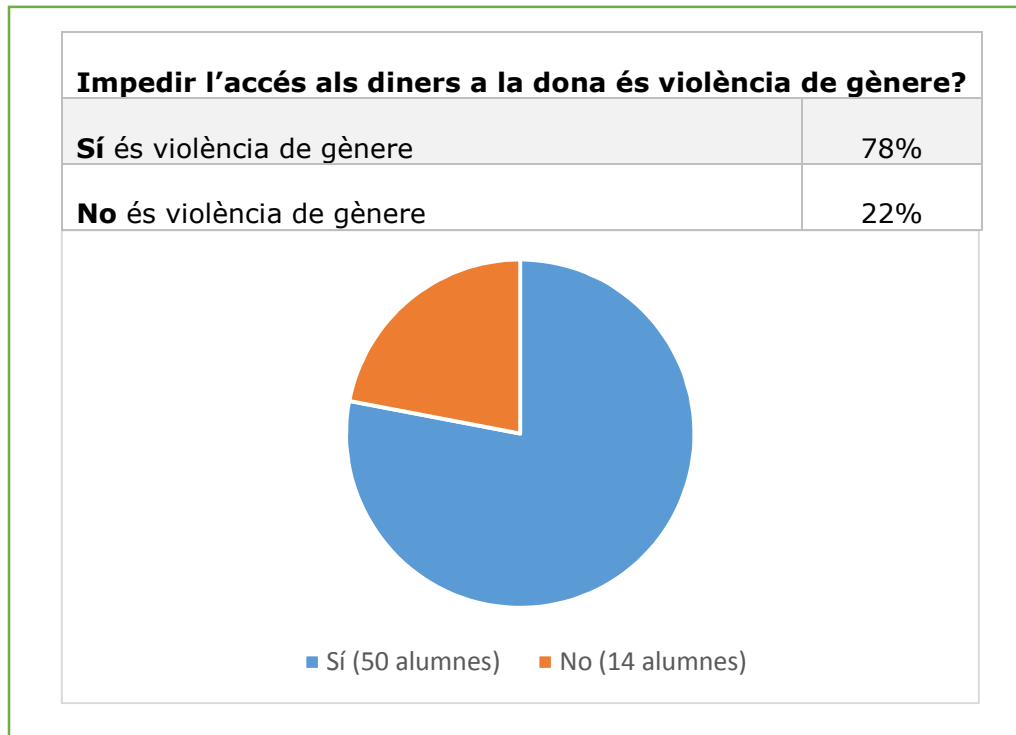
### 4.1. Resultats del Qüestionari

En aquest apartat analitzarem els resultats del qüestionari, el qual es pot consultar de manera íntegra a l'annex 1 d'aquest mateix document. Els resultats complets d'aquest també es poden consultar a l'annex 3.

Respecte a la primera pregunta, en la que es demanava que expliquessin que era per a ells i elles el concepte de violència de gènere, es pretenia saber què pensaven i donessin una resposta sense consultar cap document a internet ni cap article o llibre. Però quan es va mirar els resultats va quedar molt clar que per donar una resposta correcta els i les alumnes van buscar la resposta a Internet i pràcticament van copiar i enganxar la resposta, fent que aquesta no pogués ser considerada vàlida per l'anàlisi d'aquest estudi. Per tant, els resultats d'aquesta pregunta no van ser utilitzats pel disseny de la intervenció. En futurs qüestionaris que es puguin passar a nois i noies d'aquest centre o altre caldrà prendre mesures perquè no torni a passar i es pugui saber que coneixement tenen exactament aquests nois i noies. Tot i així cal destacar que aquesta pregunta, tot i no servir per fer la intervenció, ha resultat una intervenció en si, ja que els i les alumnes han tingut que cercar aquesta informació i per tant treballar quina és la definició de violència de gènere.

Els següents resultats corresponen a la pregunta en la qual es pretenia conèixer el percentatge de nois i noies que entenien que impedir l'accés als diners per part de l'home a la dona era violència de gènere. En aquesta pregunta només podien respondre sí o no. Amb aquesta pregunta es volia saber si coneixien, tal com afirmen González et. al (2010), Navarro (2006), i

Torres et. al (2013), que aquest comportament es considera violència de gènere. Impedir l'accés de la dona als diners és una forma de control, i es va constatar que les dades que han sortit en aquesta pregunta són superior a les de l'informe del *Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad*, realitzat per Díaz et. al (2013) en un 9.4%, ja que a aquest informe a aquesta resposta va sortir en 12.6%. Sobre aquesta pregunta es parlarà a la primera activitat de la intervenció.



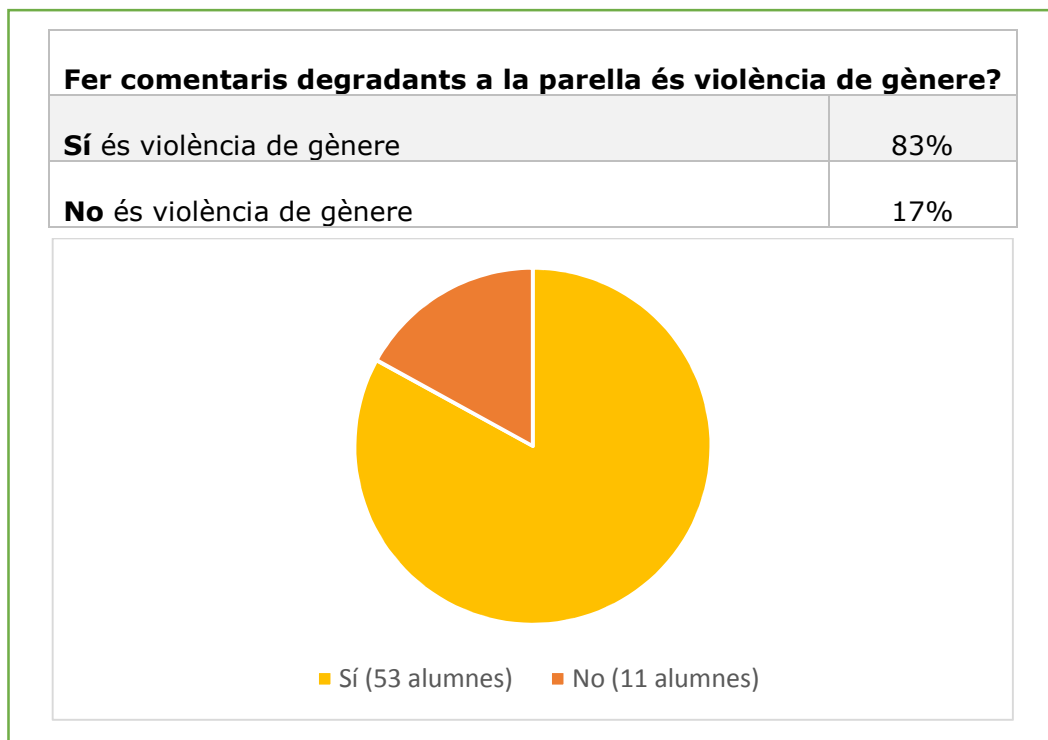
Gràfic 1. Impedir l'accés als diners a la dona és violència de gènere?

A la següent pregunta hi havia una sèrie d'afirmacions i es pretenia saber quin percentatge d'alumnes no havien superat alguns dels estereotips sexistes explicats a Díaz (2006), Díaz (2009), González et. al (2010), González et. al (2008) als seus articles, tals com que l'home ha de ser el protector de la dona, a la que el 35% dels alumnes del centre van considerar que sí, i per tant gairebé la meitat de la classe no havia superat aquest estereotip. Dos alumnes van respondre que la dona era qui s'havia de preocupar de fer els diners i cuidar la casa i els fills/es. Dos alumnes es pot considerar poc, i que en general aquest estereotip estava superat en aquests alumnes de tercer d'ESO, però des de la perspectiva d'aquest treball valia la pena dedicar algun comentari en la intervenció per intentar que el 100% no contestés a aquesta pregunta afirmativament. Tres entrevistats van



respondre també que la dona no té els mateixos drets i responsabilitats que l'home. Exactament igual que a la pregunta anterior també es va tenir en compte que si els autors i autores citats a la bibliografia d'aquest treball insisteixen en la importància de superar aquests estereotips inserits en la nostra cultura, el fet que només un alumne no hagi superat algun estereotip, fa necessari dedicar alguna part de la intervenció a superar-lo, ja que segons la gran majoria dels autors i autores citades afirmen que és l'arrel del problema.

A la pregunta de si pensaven que fer comentaris degradants a la dona per part de l'home era violència de gènere, els resultats van indicar que eren superiors als de l'informe de Díaz et. al (2013) en un 5%, ja que els comportaments d'aquests tipus a aquest l'informe no es consideren violència de gènere en un 12% pels adolescents entrevistats.

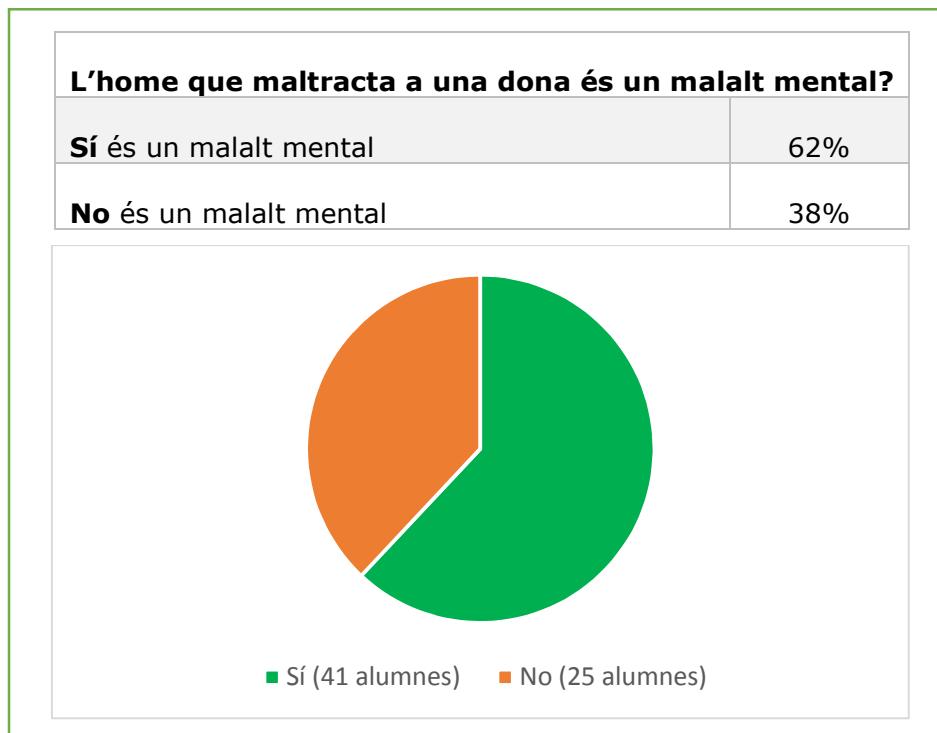


Gràfic 2. Fer comentaris degradants a la dona és violència de gènere?

Altra pregunta del qüestionari que va resultar important i es va considerar pel disseny de la intervenció va ser la que si pensaven que els problemes de violència de gènere passaven especialment en famílies amb problemes socials i/o econòmics. El 55% dels alumnes va respondre que sí. Aquesta és una falsa creença de la qual parlen concretament als seus articles Bosch i Ferrer (2012), Díaz (2006), i Navarro (2006). A l'informe Díaz et. al (2013) no hi

han dades sobre aquesta qüestió, però al constatar que més de la meitat de la classe té aquesta creença fa necessari utilitzar la dada a la intervenció per tal de conscienciar-los de la realitat, i que és, segons els autors i autores citades, que el problema pot aparèixer en qualsevol tipus de família sense que el seu nivell econòmic, social i cultural sigui un factor determinant.

A la següent pregunta, la qual també respon a les falses creences que hi ha la societat segons Bosch i Ferrer (2012), Díaz (2006), i Navarro (2006), es va poder constatar que el 62% dels alumnes que van respondre el qüestionari estaven convençuts que l'home que maltracta a una dona té alguna malaltia mental. Segons aquests autors i autores els homes que maltracten a les dones no tenen cap malaltia diagnosticada. Són persones "normals" amb uns valors que posen l'home com ésser superior a la dona i justifiquen així la seva violència contra elles.



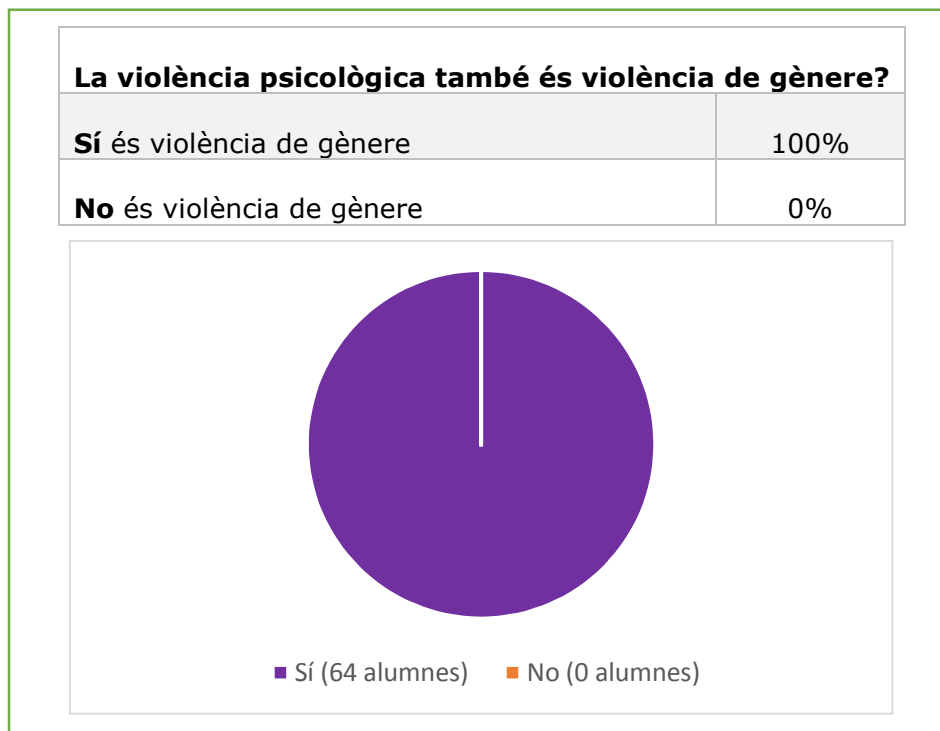
Gràfic 3. L'agressor és un malalt mental?

La següent pregunta plantejava una sèrie d'hipòtesis en les quals els i les alumnes podien indicar per què pensaven que les dones rebien violència de gènere. Tot i que la majoria va respondre que no hi havia la resposta correcta dins de les hipòtesis que es proposaven, un 6% afirmaven que possiblement la dona havia fet alguna cosa que provoqués que la maltractessin, posant a la dona com culpable i justificant la violència per part de l'home. A l'informe

Díaz et. al (2013) les dades que mostren respecte a preguntes similars donen uns resultats bastants superiors als donats pels alumnes de l'institut La Roca del Vallès, fins a un 14% més. Tot i així es decideix tenir en compte a aquests alumnes que justifiquen la violència i tractar el tema a la intervenció.

A la pregunta de per què pensaven que les dones no deixaven a les seves parelles quan eren maltractades, un 6% van respondre que no els deixaven perquè la situació que estaven vivint no les desagradava del tot. A aquesta mateixa pregunta el 20.5% dels adolescents que van respondre a aquesta pregunta a l'informe de Díaz et. al (2013) va indicar que les dones no deixaven a les seves parelles perquè no les desagradava del tot la situació. Es pot confirmar que a l'institut els nois i noies de tercer d'ESO han respost més adequadament, però tot i així s'ha decidit dedicar una part de la intervenció a aconseguir que si hagessin que respondre un altre cop, aquest percentatge encara disminuís més.

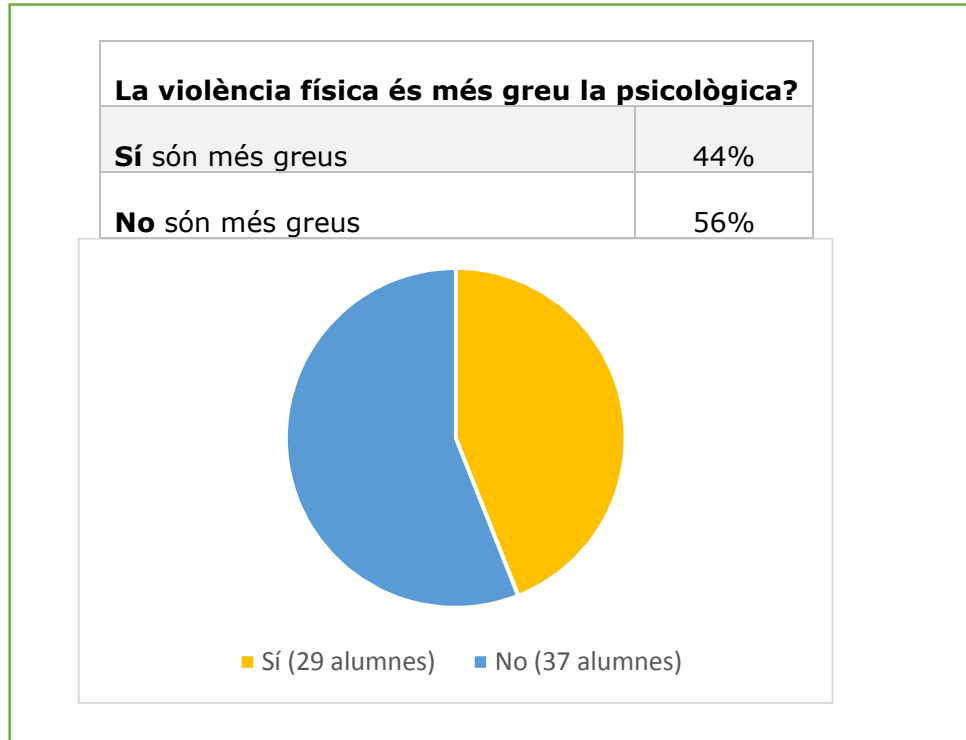
Quan se'ls va preguntar si pensaven que la violència psicològica la consideraven violència de gènere, la resposta va ser contundent.



Gràfic 4. La violència psicològica és violència de gènere?

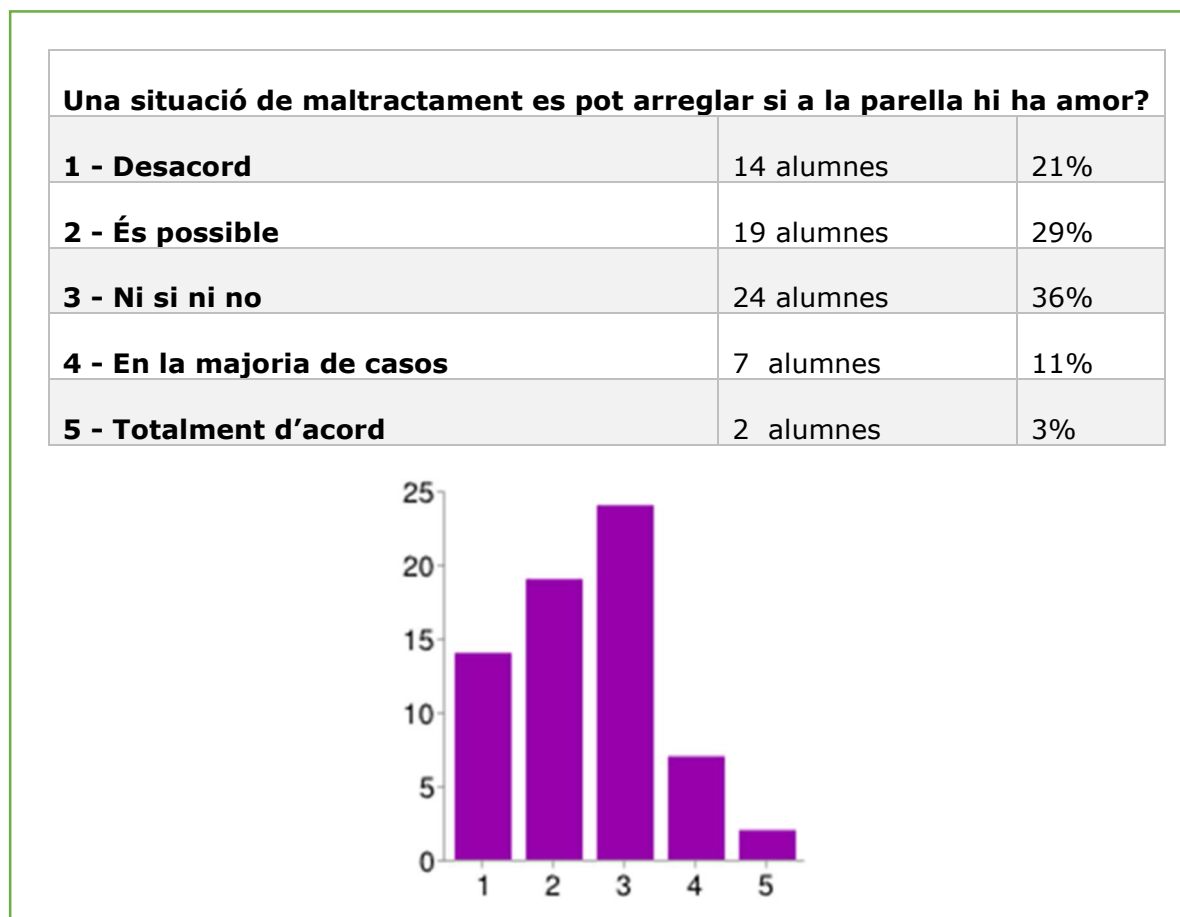
En canvi, a la pregunta de si les agressions físiques són més greus que les psíquiques va haver-hi diferents opinions. Ha quedat palès que consideren la

violència de psicològica com a violència de gènere, però en aquesta pregunta no queda clar si són conscients de la duresa i brutalitat que es pot manifestar la violència psicològica. En el següent gràfic es pot veure el percentatge d'alumnes que creu que la violència física és més greu que la psicològica.



Gràfic 5. La violència psicològica és pitjor que la física?

Se'ls va preguntar també si una relació en la qual hi ha violència de gènere es podia arreglar amb el temps si entre la parella hi havia amor. Aquesta és una altra falsa creença segons González et. al (2008). Sobre aquesta pregunta també es va veure que calia tenir-la en compte a la intervenció, ja que només el 21% es va mostrar en desacord amb aquesta afirmació, i la gran majoria veu possibilitats que millori la relació en el temps, quan la majoria d'estudis parlen d'una progressió sempre a pitjor.



Gràfic 6. Una situació de violència de gènere pot arreglar-se si hi ha amor?

Respecte a la pregunta que fa referència a la gelosia en les relacions el 45% dels alumnes de l'institut van afirmar que quan hi ha amor és normal que hi hagi molta gelosia. Les dades són inferiors a les de l'informe de Díaz et. al (2013), en el qual el 73.3% creu que la gelosia és una expressió de l'amor.

La següent pregunta tenia la intenció de conèixer l'opinió que els nois i noies de tercer d'ESO d'aquest institut tenia respecte al llenguatge sexista. Se'ls va preguntar si normalment utilitzaven el plural masculí i femení quan feien referència a un grup en el qual hi havien nois i noies. El 25% va afirmar que només utilitzaven el plural masculí per referir-se a un grup en el qual hi havia nois i noies. El 30% però, va respondre que intenta sempre utilitzar plural masculí i femení, mentre que el 44% pensa que no és un tema que valgui la pena tenir en compte. Ja que només va respondre un 30% a favor d'utilitzar el plural masculí i femení per dirigir-se a grups amb integrants dels dos sexes, també es tindrà en compte aquesta dada pel disseny de la intervenció, i així ho justifiquen autors com Araya (2004) que critica que encara hi ha llenguatge sexista als llibres escolars, i Díaz (2002) i Hernando (2007), els

quals escriuen als seus articles sobre la importància de tenir-ho en compte a les propostes d'intervenció.

Altre pregunta que caldrà revisar si en un futur es vol tornar a realitzar aquest mateix qüestionari als i les alumnes de l'institut per adequar la intervenció a les seves característiques és aquesta. El que es pretenia és saber quina imatge tenien tant nois com noies de com havia de ser la núvia perfecta, per tal de saber quins estereotips tenien sobre com havia de ser una dona i poder saber si calia treballar o no a la intervenció sobre els canons de bellesa creats culturalment, i sobre el comportament que una "bona núvia" havia de tenir. Però malauradament les noies van contestar com volien que fos el nuvi perfecte, i per tant ja no es va poder saber quins estereotips tenien elles sobre la dona "perfecta". Així doncs, aquesta pregunta no es té en compte, però val la pena comentar que alguns nois i algunes noies donen més importància a les qualitats físiques que a la personalitat i caràcter de l'altre persona. Tot i així la gran majoria, al menys sobre el paper destaquen com més important la manera de ser de l'altre persona, posant els aspectes físics en un segon lloc.

La penúltima pregunta pretenia saber si els nois i noies coneixien els senyals que podien indicar una possible futura situació de violència de gènere, i per tal tenir més possibilitats d'evitar-les. Es volia tenir aquesta informació perquè González et. al (2008) i Navarro (2006), Díaz (2002) i Hernando (2007) escriuen que cal ensenyar als i les adolescents quins són aquests senyals d'alerta per ajudar a prevenir la violència de gènere.

Es van presentar una sèrie d'opcions on l'ideal era que marquessin totes, a la taula es pot observar els diferents senyals d'alarma que se'ls va presentar, i el nombre d'alumnes que van anar marcant cada senyal amb el seu percentatge.

Senyals d'alarma	Nº	%
Insulta i menysprea a la noia.	54/66	82%
Pressiona a la seva parella per mantenir relacions sexuals no desitjades.	60/66	91%
Vol controlar les amistats de la seva parella.	43/66	65%
Demana a la noia que deixi algunes amistats.	35/66	53%
Amenaça a la parella si no fa el que li diu.	62/66	94%
Vol controlar el comportament de la parella.	50/66	76%
Culpa sempre a la parella dels problemes que tenen.	49/66	74%
Té actes d'ira imprevisibles.	58/66	88%
És molt gelós.	39/66	59%
Mostra creences sobre la subordinació de les dones.	43/66	65%
Consumeix abusivament alcohol i/o drogues.	51/66	77%

Taula 3. Resultats pregunta qüestionari sobre els senyals d'alarma.

Per acabar d'obtenir informació sobre estereotips, falses creences i els mites sobre els quals cal treballar per tal de superar-los, es van presentar una sèrie d'aquests estereotips a l'última pregunta i les seves respostes van ser les que es poden observar a la taula 4. Autors i autores com Bascón et. al (2013), Díaz et. al (2013), González et. al (2010), Bosch i Ferrer (2012), Hernando (2007) afirmen que sobre aquests i altres estereotips són sobre els que s'ha d'intervenir, ja que són l'autèntic i més important problema, ja que són sobre els quals construeixen la seva identitat i justifiquen la seva violència els homes que maltracten la seva parella. A més la llei orgànica preveu també la intervenció per la superació d'aquests estereotips sexistes.

Estereotips i falses creences	Nº	%
L'home ha de ser fort.	8/66	12%
L'home és controlador de la seva parella per naturalesa.	5/66	7%
Un home com cal no plora.	1/66	1%
Jugar amb nines és de nenes.	4/66	6%
Jugar a futbol és de nois.	2/66	3%
Les noies en general són febles i dèbils.	3/66	4%
Una noia ha de ser submissa amb la seva parella.	2/66	3%
No estic d'acord amb cap de les afirmacions anteriors.	50/66	76%

Taula 4. Resultats pregunta qüestionari sobre estereotips i falses creences.

Tots els percentatges de les dades que també han estat tingudes en compte a l'informe Díaz et. al (2013) són inferiors, i almenys els nois i noies de tercer d'aquest institut tenen bastant més superats aquests estereotips que la mitjana dels adolescents espanyols entrevistats en aquest recent informe. Com que segons els autors i autores és una part molt important a treballar, la intervenció intentarà fer baixar els percentatges si pot ser a 0% i superar tots els estereotips de manera contundent per aconseguir eradicar el greu problema que moltes dones pateixen a les seves vides, la violència de gènere.

## 4.2. Resultats dels grups de discussió

Com s'ha comentat anteriorment en aquest treball, a causa de les limitacions relacionades amb el temps, els grups de discussions es van fer amb tot el grup classe sencer. La sessió es va gravar per extreure més tard aquells comentaris més rellevants i tenir-los en compte pel disseny de la intervenció. Per iniciar la discussió es va explicar una història que provoqués els comentaris i les opinions dels nois i noies per tal que sortissin aquells estereotips i falses creences sobre les quals treballar comentats en els seus articles pels autors i autores cercats per la realització d'aquest treball. Es va agafar la història que van fer servir Bascón et. al (2013) al seu article. També



es van formular una sèrie de preguntes per animar i enfocar el grup de discussió cap a aquelles qüestions sobre les que es pretenia treure informació, i per evitar que la discussió baixés d'intensitat.

A continuació es pot veure la història i les preguntes que tenien com a objectiu animar i fer parlar als nois i noies.

### **Història:**

Aquesta és la història d'una parella, el noi tenia 16 anys, i la noia 15. Abans de sortir junts aquest noi feia algunes bromes sexistes, posant a la dona sempre en situació d'inferioritat. També era un noi que a vegades mostrava comportaments violents, com per exemple alguna baralla a cops amb algun altre noi. Un cop ja sortien junts, Aquest noi, progressivament, va augmentar el to de les seves bromes, i la va començar a ridiculitzar i discriminar fent-li burles constantment. Normalment ho feia sempre a soles, però alguna vegada ho havia fet davant dels seus amics i amigues. Poc a poc el noi va anar fent que la noia deixés a les seves amistats. Els últims mesos de la relació sempre estava amb aquest noi, sols, i que la menyspreava constantment. L'autoestima d'aquesta noia va anant desapareixent a mesura que passava el temps, fins que finalment, es va suïcidar. Avui, la família d'aquesta noia ha denunciat al noi perquè pensa que té la culpa de la mort de la seva filla.

### **Preguntes per fomentar la participació:**

- Què pensem d'aquesta història?
- Qui pensem que té la culpa de la mort? El noi? La noia? Els dos?
- Pensem que la noia hauria haver deixat la relació?
  - Aleshores, per què no la va deixar? Per què les dones que reben violència de gènere no deixen la relació?
- Pensem que els amics i amigues podrien haver fet alguna cosa? Què?
- Quins motius pensem que poden existir i que no s'expliquen a la història, i que podien provocar que el noi tractés així a la seva núvia?
- Veieu alguns senyals que podrien haver avisat a la noia que potser es tractava d'un futur agressor abans de començar la relació?
- Algú vol afegir alguna cosa més?

Després del visionat dels vídeos corresponents a tercer A, tercer B i tercer C, i l'aplicació de l'instrument (full observació) cal esmentar les següents afirmacions que van fer els alumnes de tercer d'ESO de l'institut de La Roca del Vallès.

#### **Comentaris destacats dels nois**

- Tenen la culpa els dos, el noi pel que fa, i la noia per no haver-ho parat abans.
- Quan surts amb una noia has de canviar cap a millor.
- El noi hauria de canviar amb el temps.
- Si això va acabar així és perquè la noia no es va queixar.
- La noia té part de culpa.
- Té la culpa la noia, ja que l'hauria d'haver deixat al principi quan feia certs comentaris despectius.
- La noia té culpa perquè hauria d'haver denunciat.
- La noia l'hauria d'haver deixat al principi.
- No el va deixar perquè l'estimava.
- Ella es veia inferior a ell.
- És culpa del noi per obligar a la noia a deixar-ho tot.
- La noia té culpa perquè l'hauria d'haver ficat una denúncia.
- La noia li hauria d'haver dit als seus pares i ja està.
- La noia no el va denunciar perquè l'estimava.
- La noia no va denunciar perquè en aquest cas és maltractament psicològic i és més difícil de demostrar.
- Els dos són culpables.
- Ell és culpable perquè li va treure tota l'autoestima i la va humiliar.
- La noia té part de culpa perquè no va controlar la situació.
- També són culpables les amistats de la noia.
- Si fos jo, intentaria ajudar, però fins a un cert punt.
- La noia va intentar sortir però no va poder perquè l'amenaçava.
- Una noia enamorada pot pensar que no és per tant, o que en el fons no és mala persona.
- A la gent així li costa molt canviar.
- Jo tinc uns amics que sempre s'estan barallant i ell sempre vol que estiguin sols sense amics.

- Els amics intenten ajudar, però arriba un moment que si no et fa cas i a sobre s'enfada ja no li dius més.
- La noia hauria d'haver deixat la relació.
- També s'ha de parlar amb el noi, o almenys intentar-ho.
- Jo conec a uns que li van donar una pallissa al nuvi.
- El noi podria haver canviat amb ajuda.
- El noi no hauria canviat amb el temps.
- Les dones que no surten de la relació és perquè no volen.
- No surten perquè no poden, estan atrapades.
- Penso que s'hauria de pegar o intimidar al noi.
- Penso que haurien d'arreglar ells mateixos el problema i començar de nou.
- Per molt que pegueu al noi ell no canviarà.
- Ell potser no s'adona del que li fa.
- Penso que hi havien alguns senyals abans de començar la relació que l'avisaven.
- És impossible estimar a algú que et fa mal.
- És impossible continuar amb algú que et fa mal.
- Ell li dirà que canviarà però continuarà pegant-li.

#### **Comentaris destacats de les noies**

- La noia hauria d'haver parat la relació abans, però potser el cas del noi era molt difícil.
- Si ella hagués volgut, ho hauria pogut parar i deixar.
- Si un home et pega, per molt que l'estimis l'has de deixar.
- La noia pot pensar que és momentani i que amb el temps canviarà.
- Si em passés això en aquesta edat em quedaria tancada, no li diria als meus pares.
- Quan ets adolescent no dius a ningú que el teu nuvi et pega.
- Els amics haurien d'avisar a la noia.
- Els amics li devien dir a la noia però ni els feia cas.
- Si fos la meva amiga jo parlaria amb ella primer, però si no em fes cas parlaria amb els seus pares.
- Segur que això passa molt i els pares no en saben res.
- No el va deixar perquè tenia por.
- No el va deixar perquè estava enamorada.
- No el va deixar perquè tenia por que la pegués.
- Les amistats no la van ajudar perquè també tenien por.,
- No el va deixar perquè no podia.

- No va deixar la relació per por.
- No va deixar la relació per amor.
- Ella volia canviar-lo, per això no el va deixar.
- Si els dos s'estimen de veritat el noi pot canviar.
- La noia es veu capaç de canviar al noi.
- Encara que el noi no la deixi, ella pot sortir de la situació si vol.
- Si vol pot sortir.
- Les noies que estan en aquesta situació no surten perquè no poden.
- La noia es sent inferior perquè el noi li ha tret tota l'autoestima.
- La noia no va denunciar perquè no volia veure en una mala situació al seu nuvi.
- Ella no li va dir a ningú perquè no volia que li passés res dolent al seu nuvi.
- Encara que et pegui, si l'estimes de veritat no vols que li passi res dolent ni veure'l malament.
- Si l'estimo de veritat accepto la situació... bé! Jo li pegaria també!

*Taula 5. Resultats vídeo dels grups de discussió.*

Com es pot apreciar van sortir molts més comentaris dels es tenien previstos en el full d'observació dissenyat per extreure aquesta informació. Tot i així sí que surten alguns estereotips que es volia saber si els havien superat, els quals de fet, van ser incitats per les preguntes preparades. Respecte a aquests ítems del full d'observació, alguns/es alumnes van estar d'acord en afirmar que la principal culpable era la noia per no denunciar-lo. Cal explicar als nois i noies a la intervenció, i tal com es pot llegir a articles com el de Díaz et. al (2013) i Navarro (2006) quina és la progressió del problema i quins poden ser els motius pels quals algunes dones que reben violència de gènere per part de les seves parelles o exparelles no denuncien. En aquests articles es posa de relleu com poc a poc l'home va deixant sense recursos i aïllada a la noia, i que per tant disminueix la seva autoestima i perd la seguretat en ella mateixa. Això, juntament amb la por a les amenaces i les possibles represàlies, fa que moltes dones no denunciïn. Calia doncs, com es va fer, explicar a la intervenció tot això.

Altres ítems que es va constatar en el transcurs del grup de discussió va ser respecte que alguns nois i noies pensen que la persona que maltracta a la seva parella canvia amb el temps, i cal explicar-los que segons importants autors i autores especialitzats i especialitzades en aquest problema social com

Díaz et. al (2013) i Navarro (2006) afirmen que tot i haver-hi casos, pràcticament el 100% de maltractadors no canvien mai a millor, i si fan en tot cas una progressió a pitjor.

En sintonia amb els i les adolescents que van respondre a l'informe de Díaz et. Al (2013) sobre que la dona accepta la situació van respondre també alguns nois i noies de l'Institut de La Roca del Vallès. També es van mostrar molts nois i noies a favor de creure que un home que maltracta a la dona és un malalt mental, i ja hem vist com diu Navarro (2006) que això no és cert, i que a més un una falsa creença que es té i sobre la qual s'ha d'actuar.

Veiem que les dades estretes del grup de discussió coincideixen amb les estretes del qüestionari, i per tant, després de comparar-les també a les dades de Díaz et. al (2013), ja es veu sobre quins aspectes haurà d'anar el disseny de la intervenció.

## 5. Proposta d'intervenció

Segons s'ha pogut constatar a la recerca bibliogràfica, els autors i autores que han fet estudis i propostes sobre el problema de la violència de gènere i la seva prevenció, com Bascón et. al (2013), Díaz et. al (2013), González et. al (2013), Bosch i Ferrer (2012) i Hernando (2007), coincideixen en que l'autèntic arrel d'aquesta situació, està profundament inserit en la nostra societat i la nostra cultura. Aquests autors em porten a la conclusió que una bona intervenció amb els nois i noies de tercer D'ESO de l'Institut de La Roca del Vallès, ha de passar per atacar i superar aquests mites i falses creences que justifiquen aquests tipus de comportament i que situen sempre a la dona en situació d'inferioritat respecte a l'home. També cal conscienciar als nois i noies de quins són els senyals, alguns dels quals acotats per González et. al (2008) i Navarro (2006) que poden indicar que un home pot acabar convertint-se en un agressor de la seva parella. Posant aquests senyals de relleu s'ajudarà que tant els nois com les noies siguin capaços i capaces d'identificar-les i fer així una bona prevenció abans que s'hi trobin de ple en el problema i sigui més difícil solucionar-lo. Hernando (2007) i Díaz (2003) parlen de la importància que aquestes activitats siguin en grups heterogenis pel que fa a sexe, i així s'ha dissenyat aquesta proposta d'intervenció.

Així doncs, en aquest apartat es troba una sèrie d'activitats, algunes dins de les hores de tutoria, i altres introduïdes a les programacions i unitats didàctiques.

Les activitats que finalment es van poder dur a terme van ser el qüestionari, el grup de discussió i els debats, això sí, a tots els tercers de l'institut, A, B i C, en total entre 66 i 73 alumnes. El motiu de no poder aplicar la intervenció sencera ha sigut principalment la falta de temps, ja que també s'havia de realitzar tasques i treballs relacionats amb les pràctiques al centre corresponents al propi Màster de Formació de Professorat de la Universitat de Vic. Tot i així al meu tutor li va agradar molt la proposta, i després d'estudiar-se els resultats tant del qüestionari com del grup de discussió, es va quedar que se li enviaria una còpia del treball quan aquest estigués finalitzat, amb la proposta acotada, ja que es va manifestar molt interessat en realitzar-la a l'institut, ja que es va adonar de que aquests alumnes no han tingut formació

al respecte, i se sap de la importància de treballar la prevenció de la violència de gènere des de l'educació.

Com ja s'ha comentat anteriorment en aquest treball, per saber si la intervenció ha tingut èxit, i veure si finalment els nois i noies han superat els estereotips i les falses creences, així com prendre consciència de quins són els senyals d'alarma que poden desencadenar en una relació amb perill de violència de gènere, es tornarà a passar el mateix qüestionari un cop s'hagi finalitzat la intervenció.

## **5.1. Debat**

Un cop es va extreure la informació de les respostes que nois i noies van donar tant al qüestionari com al grup de discussió, es va preparar un debat per parlar de les seves respostes i donant-los així un feedback que els permetés conèixer una mica millor la realitat, i superar aquests estereotips i falses creences que encara tenen, almenys una part d'ells i elles. Per realitzar una bona intervenció, caldrà sempre passar abans el qüestionari per saber sobre quines coses concretes s'ha d'actuar, quins estereotips tenen superats o no, quines creences tenen, etc., ja que a cada generació podria haver-hi algunes diferències.

En el cas dels nois i noies de tercer d'ESO A, B i C, com ja hem vist a l'anàlisi de les dades valia la pena parlar sobre les qüestions en què van respondre de manera que quedava clar que alguns estereotips no estaven superats.

El debat es va gravar sencer en vídeo a tercer A, B i C. Per iniciar el debat primer se'ls va explicar que parlaríem sobre les respostes que havien donat en el qüestionari, i a continuació, se'ls feia recordar les preguntes una a una. Després que haguessin debatut, se'ls donava una resposta de la realitat segons els autors i autores citats en el marc teòric per tal de donar aquest feedback i de conscienciar-los de la realitat. A continuació es pot veure el treball que es va fer sobre els resultats del qüestionari d'aquesta part de la intervenció que sí es va poder portar a terme amb els nois i noies de tercer de l'Institut de La Roca del Vallès.

- **Penseu que quan un home no permet l'accés als diners a la dona està cometent violència de gènere?**

Sobre aquesta pregunta, després de la discussió, es va dir que ells i elles havien respost que el 14% no ho consideraven violència de gènere. Finalment es va explicar, tal com ho afirmen González et. al (2010), Navarro (2006), Torres et. al (2013), que efectivament, estava considerat violència de gènere. Seguint amb el fil se'ls va preguntar quins tipus de violència de gènere pensaven que hi havien, i com es manifestaven. En general van parlar de la violència física, psíquica i sexual. Alguns alumnes ho sabien i al exposar-lo a la resta de la classe van acabant sabent-ho tots i totes. Abans de la següent pregunta es fa un feedback i a més es comenta que la violència econòmica també ho és.

- **L'home és el protector de la seva parella?**

En els resultats del qüestionari, es va comprovar que el 21% pensaven que sí. En aquesta pregunta es va poder observar com algunes noies agafaven un rol de dona feble que necessitava l'ajuda de l'home. Es va aprofitar per parlar que una de les falses creences que anomenen Hernando (2007), Díaz et. al (2013), Alberdi i Matas (2002), col·loca a la dona en situació d'inferioritat, i que aquesta imatge de debilitat i necessitat de ser protegida, justifica a la vegada el control de l'home sobre la dona.

- **Fer comentaris degradants a la noia és violència de gènere?**

Aquesta pregunta no va quadrar amb la pregunta de si violència psicològica és violència de gènere, ja que el 17% va dir que no, però el 100 % va contestar que la violència psicològica que l'home exerceix sobre la dona és un tipus de violència de gènere. Van argumentar que sempre es feien comentaris degradants però que ho feien de broma. No va ser un tema que pogués extreure molt més i es va acabar preguntant si tots i totes estàvem d'acord que fer cometaris degradants a la parella, no en un context de bromes i humor, era violència de gènere. Tot i totes als tres grups van respondre que sí, i es va donar per treballat.

- **Penseu que la violència de gènere només passa generalment a les famílies desestructurades?**



Aquesta és una de les falses creences que comenten Bosch i Ferrer (2012), Díaz (2006) i Navarro (2006). Més de la meitat, el 55% van dir sí que pensaven que passava generalment en famílies amb problemes. Se'ls va explicar un cop havien debatut, que segons els autors i autores més importants això podia ser un factor predisposant, però que no dubtessin que passava a tots els àmbits socials i que la violència de gènere no entenia de classes socials ni races.

- **Penseu que l'home que maltracta és un malalt mental?** Tema sobre el qual calia deixar les coses una mica més clares era aquest, ja que el 62% va respondre que l'home que maltracta a una dona és un malalt mental. Com sempre se'ls va donar el feedback de la realitat per que ho interioritzessin i, Els va costar acceptar que tot i que pot ser un factor que ho afavoreix, els homes que són agressors de les seves parelles, no tenen una malaltia diagnosticada i que per tant eren persones saludables psíquicament parlant.
- **Penseu que la violència física és més greu que la psíquica?** Pràcticament la meitat, el 44% va dir que la violència física era més greu que la psíquica. Se'ls va explicar, després d'escoltar el debat que es va generar, com en cada una de les preguntes que se'ls feia, que segons els autors i autores, com Torres et. al (2013) aquests dos tipus de violència són igualment greus, i que no s'ha de menystenir la violència psicològica.
- **Creieu que si una parella s'estima de veritat el problema de violència de gènere es pot arreglar?** Quan es va veure el resultat d'aquesta pregunta, va quedar palès que havia de ser una altra qüestió a treballar en el debat. Només el 21% va dir que no, és a dir, el 79% pensava que amb amor la situació de violència de gènere es podia arreglar. Després de deixar que tots i totes exposessin els seus arguments, es va explicar que segons els autors i autores, com Díaz et. al (2013) i Navarro (2006), quasi el 100% d'aquests casos no s'arregla mai, i de fet sempre empitjora fins que acaba en una separació molt conflictiva, i fins i tot, en mort.
- **Penseu que hi ha molts estereotips i falses creences instaurades a la nostra societat i cultura respecte a la violència de gènere, i que generalment es consideren certs?**

L'última pregunta que se'ls va fer per acabar el debat, va ser aquesta, perquè cada noi i noia exposés el que pensaven. Finalment es va exposar alguns dels estereotips per tal que quedés una idea global del mal que fan i de la importància de superar-los. També se'ls va explicar de manera es traspassen aquests estereotips i falses creences de generació en generació amb la complicitat de les religions, literatura, mitjans de comunicació, etc.

Per acabar el debat es va passar un vídeo curt però molt impactant per donar encara més importància a tot allò que havíem parlat, i que veiessin un cas real. El vídeo escollit va ser el d'una noia que es va fer una foto durant mesos mentre rebia violència de gènere per part de la seva parella. En el vídeo es pot veure com li va canviant el somriure per una cara trista i amb uns ulls sense vida. A més es poden veure com els cops apareixen, es curen i apareixen de nous. Els va impactar enormement (es va gravar les seves reaccions en el vídeo) i el resultat d'aquesta part de la intervenció va ser molt satisfactòria.

## **5.2. Cursa d'orientació amb codis QR**

Un dels objectius de la proposta d'intervenció tracta d'incloure a les programacions activitats on es treballi a més dels continguts curriculars, aspectes relacionats a la prevenció de la violència de gènere, tal com aconsella al seu article Díaz (2003). Estudiar i aprofitar les unitats didàctiques del centre per introduir part d'aquesta intervenció, i no fer-ho només a les hores dedicades a tutories en grup. En la programació de l'institut de La Roca del Vallès dediquen una unitat didàctica a l'atletisme, i una part d'aquesta unitat didàctica està dedicada a la resistència. És en aquesta part de resistència on es va preparar una de les activitats d'aquesta intervenció.

Normalment els nois i noies d'aquest institut corren uns 15-20 minuts segons el curs en el qual estiguin durant algunes sessions per preparar l'examen que fan a final de la unitat didàctica.

El que s'ha dissenyat és una cursa d'orientació que està organitzada de manera que corrin durant aproximadament aquests 15-20 minuts però

intentant orientar-se en un espai determinat. Fer-ho així permet que els nois i noies facin el que els professors tenen previst, córrer uns 20 minuts, però en aquest cas ho fan buscant unes fites on trobaran missatges ocults en uns codis QR amb estereotips i falses creences, per finalment fer un petit debat sobre aquests estereotips i falses creences al final de la sessió.

Per treballar aspectes relacionats amb els aprenentatges del màster, i en especial amb el pes que se li dóna a les TIC, s'ha volgut organitzar-ho de manera que es treballin TIC i a la vegada sobre aspectes importants de la violència de gènere.

La intenció d'aquesta activitat és la de desmitificar les falses creences que estan dins de la nostra cultura.

Per fer-ho, els nois i noies hauran de descarregar-se una aplicació anomenada *QRBarcode* que permet llegir els codis QR penjats en fulls de paper plastificats (fites) en diferents punts del terreny de l'institut.

La cursa es realitzarà en compte de amb les fites tradicionals, amb aquests papers amb codis QR. Es posaran aquests papers a arbres, bancs, murs, etc., repartits per tot l'espai de l'institut. Els punts on trobaran aquestes fites amb codis QR estaran marcats en un mapa, i per trobar-los hauran d'orientar-se en l'espai prèviament indicat abans del començament de la cursa. La cursa la faran en grups de 3-5 persones on hagin d'haver nois i noies barrejats. Quan arribin a la fita hauran de descodificar el missatge i guardar-ho en el seu Smartphone per demostrar que han passat per la fita. Els missatges es guarden en ordre i és fàcil comprovar si ells i elles l'han seguit i no han anat agafant qualsevol que trobessin pel camí.

Els missatges que estan codificats estan redactats amb la intenció de conscienciar als nois i noies que hi participen sobre algunes de les falses creences que s'han pogut conèixer en la recerca de la bibliografia i que a més després del qüestionari el grup de discussió ha quedat demostrat que encara no l'han superat.

Un cop tots i totes hagin acabat la cursa i tinguin els seus missatges als Smartphone es farà un debat i un feedback sobre aquests senyals i, hauran

també de penjar al *Moodle* del centre un document *Word* amb el nom dels membres del grup que contingui les frases descodificades i un breu comentari individual de què pensen d'aquestes afirmacions. La fitxa completa d'aquesta activitat es pot consultar a l'annex 2.

### **5.3. Cursa de relleus per fer un puzle**

Se seguirà treballant en les programacions dins de la mateixa unitat didàctica d'atletisme per evitar que passi massa temps entre una activitat i una altra. En aquest cas el treball de prevenció de la violència de gènere es farà en una activitat de relleus mentre treballen la velocitat.

L'objectiu d'aquesta activitat és que els nois i noies de tercer d'ESO de l'Institut de La Roca del Vallès prenguin consciència de quins són els senyals que poden aparèixer en una relació i que poden indicar l'aparició o perill d'una futura situació de maltractament de l'home sobre la dona, és a dir, una situació de violència de gènere. També es mostraran els senyals d'una relació saludable perquè puguin comparar.

Es faran grups amb membres dels dos sexes integrant cada grup, i el nombre serà igual al nombre de frases o paraules dedicades als senyals d'alarma que poden indicar risc a patir violència de gènere en un grup, i senyals de relació saludable a l'altre grup. Les frases o paraules han estat estretes de Navarro (2006).

Cada frase o paraula estarà en una cartó de manera que la unió de cada una, i per tant de cada cartó, serà la porció d'un formatge que podran fer sencer quan tinguin tots els cartons.

Quan hagin acabat l'activitat es demanarà a cada grup que llegeixin les frases, i es preguntarà quina de les dues relacions és sana, i per finalitzar es comentarà sobre la importància de conèixer aquests senyals i tenir-los molt en compte abans de decidir sortir amb algú. La fitxa d'aquesta activitat es pot consultar a l'annex 2.

## **5.4. Resum articles pels alumnes que no fan pràctica**

Quan s'observava les classes d'Educació Física analitzant-les per tal d'encabir les activitats de la proposta d'intervenció a l'Institut de La Roca del Vallès dins de l'horari lectiu i a les classes d'Educació Física, es va observar que sempre que un o més nois o noies no feien activitat física pel motiu que fos, els dos professors que treballen en aquest centre els feien fer un resum d'algun article relacionat amb l'activitat física i l'esport. Hernando (2007) dissenya en el seu programa per prevenir la violència de gènere activitats on s'analitzen documents, i per tant, de seguida es va veure la possibilitat d'utilitzar-ho i d'adaptar-ho de manera que es pogués treballar aspectes relacionats amb la prevenció de la violència de gènere o temes relacionats, com la desigualtat entre els homes i les dones que afavoreixen els estereotips i per tant poden justificar la violència. La proposta és que els articles que els alumnes hagin de resumir, tractin aquests temes relacionats amb la violència de gènere. Constantment surten als mitjans, notícies i articles que poden servir per aquest objectiu, només cal estar una mica atent i seleccionar aquells que responguin a l'objectiu d'aquesta tasca.

Són molts els articles que es poden utilitzar per aquest objectiu, i en aquest cas per posar un exemple es proposa com a primer article a llegir, el de la història de la primera dona, Kathrine Switzer, que va córrer una maratón, la de Boston 1967, i que va tenir molts problemes amb els propis jutges que van intentar que no la pogués acabar.

## **5.5. Sexisme en el llenguatge**

Un tema en el qual alguns autors i autores com Araya (2004), Díaz (2002) i Hernando (2007) proposen actuacions des de l'educació és en el llenguatge sexista. Com s'ha vist als resultats del qüestionari només un 30% dels nois i noies del centre utilitzen el plural masculí i femení per referir-se a un grup en el que hi ha nois i noies.

Quan s'observava les sessions per tal de veure on es podia ficar activitats per la intervenció, es va veure que els professors i professores d'aquest centre

feien que els nois i noies, quan deien una paraulota, s'havien de picar amb la mà a la boca. Els i les alumnes tenien aquest rol tan interioritzat, que fins i tot quan no hi havia un professor o professora a prop, si deien una paraulota parlant entre els amics i amigues es picaven la boca. Una de les propostes per interioritzar en els i les alumnes que és més correcte dirigir-se a un grup mixt utilitzant plural masculí i femení és que quan no ho facin tinguin igualment que picar-se a la boca.

Parlant amb el professor d'Educació Física es comenta que en aquest institut pocs professors i professores utilitzen el plural en masculí i femení per dirigir-se a un grup mixt, i que potser és una mica complicat aconseguir un consens al respecte, així que es decideix proposar una altra activitat per disminuir l'ús del llenguatge sexista entre els i les alumnes.

La proposta és que cada alumne ha de trobar un mínim d'exemples en els quals només s'utilitzi plural masculí quan per referir-se a un grup nois i noies. El requisit és que s'ha de trobar dins d'algun llibre o document utilitzat pels professors o professores del centre en les seves classes. Els exemples s'hauran de penjar en un debat obert al *Moodle* i hauran d'anar citats perquè es puguin trobar i comprovar.

## **5.6. Visualització de documents audiovisuals**

Hernando (2007) valora positivament els resultats de la utilització de documents audiovisuals en el seu article. Durant tot el curs els nois i noies de tercer d'ESO de La Roca del Vallès tenen una hora setmanal de tutories en la qual els seus professors i professores treballen aspectes socials, temes típics d'aquesta franja d'edat com la sexualitat, l'assetjament, i els i les orienten en les possibles sortides quan acabin l'ESO. En tot aquest temps hi ha també l'oportunitat de dedicar algunes de les sessions a treballar temes relacionats amb la prevenció de la violència de gènere. Per fer-ho es pot fer servir els mitjans audiovisuals del centre per tal de mostrar als i les alumnes els documents que els facin pensar i els i les sensibilitzin del problema. Entre les diferents opcions que n'hi ha es proposa per aquesta intervenció alguns dels següents documents, els quals es poden llogar o trobar fàcilment a *Internet*.

“**Te doy mis ojos**”: Una pel·lícula dirigida per Iciar Bollain en la qual una dona rep violència de gènere per part del seu marit. En aquesta pel·lícula es posen de manifest molts d'aquells estereotips i falses creences dels que s'han parlat al llarg d'aquest treball, com per exemple que la persona que agredeix a la dona no canviarà, que una dona mai pot estar sola, etc. És un gran complement d'altres tasques on es treballen sobre aquests estereotips com el debat sobre les preguntes del qüestionari o la cursa d'orientació.

Enllaç tràiler: <https://www.youtube.com/watch?v=WgmV6UZ8Vvc>

“**Dones obedients**”: És un documental en el qual un grup de dones estan orgulloses que els seus marits dirigeixin tot el que respecta a la família i les decisions a prendre renunciant a la igualtat durament guanyada per les dones al llarg de la història. Aquestes dones prometen als seus marits, amor i obediència. Comportaments com que els homes no han de fer mai res a casa, o que les dones han d'obeir al marit i dir sempre que sí al sexe quan el marit vol són habituals en aquestes dones. Per donar un altre exemple, en el documental, una de les queixes d'un marit és que a la dona li costa molt mantenir la boca tancada, i ella somriu dient que fa el que pot.

Enllaç: <https://www.youtube.com/watch?v=LGkT-W9wKSc>

“**La guerra contra les dones**”: Aquest és un altre documental, on dones que han viscut una guerra, expliquen les brutals situacions en les quals s'han hagut de veure pel sol fet de ser dones. Comentaris d'aquestes dones com que “la meua vida és miserable, i el que vaig viure a la selva és inhumà” i altres relats, posen els pèls de punta.

Enllaç: <https://www.youtube.com/watch?v=uEcTeeB9nq4>

## 5.7. Anàlisi imatge de la dona als anuncis

A llei orgànica 1/2004 es contempla que no és lícit fer servir la imatge de la dona de manera vexatòria als anuncis que es poden veure als mitjans de comunicació, però cada dia podem veure anuncis tant a la televisió i radio, com mitjans escrits, molts anuncis que alimenten molts dels estereotips

sexistes que justifiquen la desigualtat entre homes i dones i la violència de gènere. Autores com Díaz (2003) fa referència a aquest fet i afirma que molts i moltes adolescents tenen la sensació que si no compleixen amb els canons de bellesa dictats per moltes empreses i difosos als mitjans de comunicació estaran discriminants i discriminades, i exclosos i excloses pels altres nois i noies de la seva mateixa edat. Una de les tasques d'aquesta intervenció va enfocada a fer veure tant a nois i noies que la imatge que es dona als mitjans de comunicació del sexe femení és una construcció inventada, i que no té relació amb la realitat que es pot observar al carrer. Amb això es pretén donar als i les alumnes la capacitat d'analitzar tot allò que es consumeix tant ja sigui a la televisió, les revistes, el cinema, etc., i que siguin capaços i capaces de posar-ho tot en el seu context.

Per aquesta tasca es recomana utilitzar certs anuncis, ja sigui imatges, fotografies, pòsters, anuncis televisius, escenes de pel·lícules, etc., on es mostri a la dona com a un objecte sexual, o com la persona encarregada de cuidar la casa i els fills/es, o simplement com una persona dèbil i que necessita a l'home gairebé per existir.

L'objectiu és mostrar un seguit d'aquestes imatges o anuncis i fer un breu debat per reflexionar sobre el que pensen, i donar finalment un feedback explicant el que pot suposar no superar els estereotips sexistes. Es pot veure algunes les imatges que es proposen en aquest treball sobre les quals treballar la imatge de la dona als anuncis a l'annex 2.

## **5.8. Escenificació teatral**

El gran bloc del currículum d'Expressió Corporal és un altre espai en el qual apareixen oportunitats en les quals es pot treballar aspectes relacionats amb la prevenció de la violència de gènere dins de les programacions. En aquest cas es proposa utilitzar-la com avaluació per saber si els nois i noies de l'Institut de La Roca del Vallès amb els que ja s'ha fet una sèrie d'activitats per superar estereotips i per conèixer senyals d'alarma, han assolit el coneixement que es pretenia des de la proposta d'intervenció i que és el principal objectiu d'aquest treball.



Aquesta activitat consta de la realització d'una escenificació teatral realitzada en grups de 6 nois i noies. Hi hauran tres arguments diferents i a cada grup li tocarà un (potser alguns grups repetiran). Es busca que treballin en grups mixtos i facin un treball cooperatiu tal com aconsellen Hernando (2007), Díaz (2006) als seus articles.

- El **primer grup**: haurà de representar una situació en la qual apareguin obligatòriament alguns dels estereotips, falses creences i senyals d'alarma treballats en les activitats anteriors. Dins del grup dos faran de la parella on hi ha algun tipus de violència de gènere, dos seran els amics o amigues, i els altres dos els pares i mares. Un cop fets els grups se'ls explicarà a cada un les situacions, estereotips i falses creences que han de sortir a la seva posada en escena. La resta de la classe es deixarà que preparin sols aquesta representació, fent un treball cooperatiu.
- El **segon grup**: haurà d'escenificar una situació amb amics i familiars d'una parella on el noi discrimina i maltracta a la noia. Hauran de sortir diferents tipus de violència i com el noi la separa dels seus amics i familiars. Aspectes com insults, menyspreus, donar-li la culpa a ella del que passa, amenaces, etc. són coses que han de sortir en aquesta escenificació.
- El **tercer grup**: haurà d'escenificar una parella normal sense violència de gènere, i s'ha de veure com el noi respecta i valora l'espai, el temps, l'esforç, el treball etc., de la noia. Com el noi accepta els amics i amigues de la noia i els familiars. Com li dóna suport en els seus projectes i dificultats. Té en compte el que la noia pensa i prenen decisions els dos junts. Parlen obertament dels seus problemes i comparteixen les solucions.

Tot i que l'avaluació de la intervenció serà tornar a passar el qüestionari, aquesta activitat també servirà per tenir un feedback si han superat o no els estereotips i si tenen consciència dels senyals d'alarma. La fitxa d'aquesta sessió es pot veure a l'annex 2.

## 6. Conclusions

Aquest treball m'ha permès conèixer els motius reals del perquè hi ha actualment tants casos de violència de gènere, els quals, com que jo no havia fet cap formació al respecte, he de reconèixer que no coneixia en la seva majoria. A mesura que anava llegint articles, llibres, informes i notícies m'adonava del poc que sabia del tema i a la vegada aprenia aspectes importants de com ensenyar als meus futurs alumnes (i les meves filles) per tal que reconeguin la possibilitat que alguna cosa així pot passar molt abans que passi, i poder dissenyar i fer treballs adients de prevenció del sexisme i la violència de gènere.

He pogut comprovar que tot i que n'hi ha alguns comportaments i situacions que poden considerar-se com a factors que predisposen el sexisme i la violència de gènere, com ara el consum elevat de drogues i/o alcohol o haver viscut situacions de violència de gènere a la infància, l'autèntica arrel del problema són tots aquells estereotips i falses creences que generació rere generació anem aprenent mitjançant l'herència de pares i mares a fills i filles, amb la complicitat de la literatura (inclòs els llibres que hi ha als centres educatius i que cal revisar urgentment), el bombardeig continu i imparable dels mitjans de comunicació tan escrits com la radio, la televisió i el cinema (tot i haver-hi una llei que hauria de regular-lo), i les diferents religions on el paper de la dona és pràcticament inexistent. Tots aquests estereotips i falses creences, a més de provocar situacions de violència de gènere, les justifica, i dóna arguments als agressors per tenir a més la consciència neta, ja que tenen una identitat formada de manera que en els seus caps no fan res dolent.

M'adono que és un problema que necessita la implicació d'una sèrie d'agents coordinats entre si per superar-ho definitivament. He vist com en algunes Comunitats Autònomes com Andalusia realitzen un treball molt potent en aquest problema, però en general, les administracions no ho fan així, i penso haurien de reservar part dels seus pressupostos per dissenyar i portar a terme programes de prevenció de la violència de gènere, així com per donar suport a les persones que la pateixen. Les autoritats haurien de vetllar perquè es compleixi la llei orgànica 1/2004 sobre la prevenció de la violència de

gènere en la que estan establides moltes de les pautes que actualment no es compleixen, com ara la no utilització de la dona als mitjans de comunicació com un mere objecte, o els continguts sexistes de molts anuncis i pel·lícules que es poden veure des de petits i que van ficant als subconscients dels infants comportaments que afavoreixen el problema.

Trobo preocupant que la gran majoria (quasi el 100%) dels nois i noies d'aquest centre no havien realitzat mai tasques relacionades amb la violència de gènere, i tenint en compte que provenen de diferents escoles de primària i que ja tenen una edat, posa de relleu que s'està fent poca cosa al respecte.

La recerca bibliogràfica que he fet m'ha ensenyat també de quina manera podia treure informació dels i les alumnes de l'Institut de La Roca del Vallès i m'ha donat moltes bones idees que he portat a terme per incorporar-les a la meva proposta d'intervenció, la qual he dissenyat seguint les pautes de publicacions on els diferents autors i autores destacats d'aquesta temàtica, afirmen que per fer una bona prevenció de la violència de gènere cal fer un treball des de la infància i l'adolescència, moment en el qual molts nois i noies creen les seves identitats i rols en les relacions de parella, les quals possiblement mantindran durant tota la seva vida. Aquests referents també afirmen, tal com he tingut en compte i he fet a la meva proposta, que el treball s'ha de realitzar sempre en grups mixtos on el treball cooperatiu entre sexes sigui necessari per l'assoliment d'objectius. He dissenyat les tasques amb la intenció de que el 100% dels nois i noies superessin els estereotips sexistes i les falses creences sexistes, però també que siguin conscients d'aquells senyals d'alarma en els quals s'han de fixar, ja que són avisos que en un futur es poden patir situacions de violència de gènere.

Per mi ha sigut una gran i satisfactòria experiència fer aquest treball i poder posar en pràctica algunes de les activitats que havia preparat pels nois i noies adolescents de l'Institut de La Roca del Vallès.

Tinc la certesa que ara que ja no hi sóc al centre, perquè així m'ho han comunicat, els professors i professores d'Educació Física d'aquest institut seguiran realitzant activitats per conscienciar als i les seves alumnes d'aspectes que els puguin ajudar a no patir mai situacions d'aquest tipus. La

sensació que vaig tenir és que aquests professionals, els quals van seguir amb deteniment els resultats del qüestionari així com les diferents tasques que es van poder realitzar, van valorar molt positivament aquesta proposta i el fet que fossin encara més conscients i, van manifestar la seva intenció de prendre mesures concretes per influir de manera positiva en aquest greu problema social.

Tots els objectius que em vaig plantejar van quedar assolits, i si a més, aquest treball ha permès que només una persona pugui evitar patir mai una situació de discriminació i violència per part de la seva parella em dono més que satisfet.

## **6.1. Límits del treball**

M'hauria agradat fer tota una unitat didàctica per realitzar aquesta intervenció, però a la realitat això suposava fer molts canvis en les programacions que ja tenien fetes els professors i professores de l'institut on feia les pràctiques del Màster de Formació de Professorat. Això suposava canviar tot allò que ells, eren dos professors, havien dissenyat i tenien previst, amb la possible conseqüència de que no es portés a terme. Em van comentar que utilitzes aquelles programacions i unitats didàctiques ja dissenyades, i que sense sortir-me dels objectius que ells tenien, modifiqués algunes activitats de manera que també es pogués treballar els objectius que pretenia assolir jo.

Altre tema important és que no vaig poder realitzar totes les activitats proposades, ja que el temps de les pràctiques era limitat, i s'havia d'assistir a classe a la universitat de Vic, cosa que em feia impossible anar després del temps dedicat a les pràctiques al centre a realitzar aquestes activitats. Els professors d'aquest centre no hi tenien cap problema en que tornés i acabés la meva proposta, però per aquest motiu no ho vaig poder fer. Respecte a haver fet el disseny molt abans perquè em donés temps de fer tota la intervenció tampoc va ser possible, ja que primer calia fer una investigació tant de la bibliografia com de les característiques dels alumnes. A més també s'havia de complir amb els compromisos formals de les pràctiques en si, i els

treballs corresponents a aquestes, com la unitat didàctica, memòria virtual, etc.

També es podria haver fet una intervenció que tingués en compte actuacions sobre el professorat del centre i no només sobre els i les alumnes, i per futurs possibles treballs relacionats amb aquesta temàtica seria important dissenyar també activitats per conscienciar a professors i professores sobre aquests estereotips i falses creences, i de la necessitat d'intentar utilitzar una actitud no sexista per exemple utilitzant el plural masculí i femení per referir-se a grups on hi ha nois i noies. De la mateixa manera seria interessant poder traspasar les bases d'aquesta proposta a altres instituts on no facin cap intervenció al respecte i fer aquestes intervencions, amb més temps, dins de les programacions.

## **6.2. Reflexions i valoracions en relació als aprenentatges del Màster i la futura professió**

Les assignatures de la primera part del Màster de Formació del Professorat de Secundària m'ha permès guanyar temps pel que fa a la investigació i les pautes a seguir. Durant la meva estança a l'INEFC de Barcelona vaig aprendre moltes coses, però certament no respecte a com fer un treball d'aquest tipus. A l'assignatura de Seminari de pràctiques vaig poder aprendre i treballar la manera de fer i la normativa de la universitat de Vic pel que fa a treballs formals.

A aquesta assignatura a més de la de Currículum i la d'Innovació, en la qual vaig aprofundir en els tipus d'investigació quantitativa i qualitativa em van ajudar a decidir quin tipus d'investigació volia utilitzar en el meu treball i em van donar una sèrie de pautes i referències bibliogràfiques per portar-lo a terme amb un mínim de garanties.

L'assignatura d'Esport amb el Suport de les TIC va ser altre de les assignatures que m'ha ajudat molt i de les que faig una valoració molt positiva. Em va permetre conèixer i treballar per exemple amb *Google Drive*, aplicació que vaig fer servir per fer el qüestionari als nois i noies del centre i que et recull directament els resultats en un Excel fent que la tasca d'extreure

la informació sigui molt més eficaç i eficient. A més la intervenció utilitza aspectes relacionats amb l'assignatura com per exemple la utilització dels codis QR a través dels Smartphone dels nois i noies per fer una cursa d'orientació, o fer servir plataformes virtuals per penjar o visualitzar vídeos que ajudessin als objectius de la proposta d'intervenció.

L'assignatura d'Expressió Corporal em va donar la idea de fer una escenificació teatral per treballar aspectes que ajudessin a conscienciar als nois i noies de l'institut, ja que com vaig aprendre a aquestes classes, dóna moltes possibilitats de treballar els sentiments, i per tant que els aprenentatges siguin molt significatius pels i les alumnes.

## 7. Bibliografia

Alberdi, Inés; Matas, Natalia (2002). *La violencia doméstica. Informe sobre los malos tratos a mujeres en España*. Barcelona: Fundación La Caixa.

Araya, Sandra (2004). "Hacia una educación no sexista". *Revista electrónica Actualidades Investigativas en Educación*, núm. 2, pág. 1-11.

Bascón, Miguel; Saavedra, Javier; Arias, Manuel (2013). "Conflictos y violencia de género en la adolescencia. Análisis de estrategias discursivas y recursos para la coeducación". *Revista Profesorado*. Vol. 17, núm. 1, pág. 289-307.

Bosch, Esperanza; Ferrer, Victoria (2012). "Nuevo mapa de los mitos sobre la violencia de género en el siglo XXI". *Revista Psicothema*. Núm. 4, pág. 548-554.

Díaz, María José; Martínez Rosario; Martín Javier (2013). *La Evolución de la Adolescencia Española Sobre la Igualdad y la Prevención de la Violencia de Género*. Madrid: Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.

Díaz, María José (2009). "Prevenir la violencia de género desde la escuela". *Revista Estudios de Juventud*. Núm. 86, pág. 31-47.

Díaz, María José (2006). "Sexismo, violencia de género y acoso escolar. Propuestas para una prevención integral de la violencia". *Revista de Estudios de Juventud*. núm. 73, pág. 38-57.

Díaz, María José (2003). "adolescencia, sexismo y violencia de género". *Papeles del psicólogo*. Núm. 84, pág. 35-44.

Díaz, María José; Martínez, Rosario; Martín, Javier (2003). "La evolución de la adolescencia española sobre la igualdad y la prevención de la violencia de género". *Delegación del Gobierno para la Violencia de Género*.

Díaz, María José (2002). "Convivencia escolar y prevención de la violencia". *Ministerio de Educación*.

European Union Agency For Fundamental Rights (2014). "Violence against women: an EU-wide survey". Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Flores, Raquel (2005). "violencia de género en la escuela: sus efectos en la identidad, en la autoestima y en el proyecto de vida". *Revista Iberoamericana de Educación*, núm. 38, pág. 73.

González, Itxaco; Echeburúa, Enrique; Corral, Paz (2008). "Variables significativas en las relaciones violentas en parejas jóvenes: una revisión." *Psicología conductual*. Vol. 16, núm. 2, pág. 207-225.

González, Yolanda et. al (2010). *Prevenció de Relacions Abusives de Parella*. Barcelona: Consorcid'Educació de Barcelona.

Heinemann, Klaus (2003). *Introducción a la metodología de investigación empírica*. Barcelona: Paidotribo.

Hernando, Ángel (2007). "La prevención de la violencia de género en la adolescencia. Una experiencia en el ámbito educativo". *Apuntes de psicología*. Vol.25, núm. 3, pág. 325-340.

*Juventud y violencia de género*. Any 2009, núm. 86, pàgines 1-245.

Kelly, Joan; Johnson, Michael (2008). "Differentiation among types of intimate partner violence: research update and implications for intervention". *Familycourtreview*, núm. 3, pág. 476-499.

"Ley orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género". *Boletín Oficial del Estado*, 29 de diciembre, núm. 313, pág. 42168.

Muñoz, Marina; Gámez, Manuel; Graña, Jose Luis; Fernández, Liria (2010). "Violencia en el noviazgo y consumo de alcohol y drogas ilegales entre adolescentes y jóvenes españoles". *Adicciones*. Vol. 22, Núm. 2, Pág. 125-134.

Navarro, Micaela (2006). *Guía para las mujeres en situación de violencia de género*. Sevilla. Junta de Andalucía.



Rivera, Leonor; Allen, Betania; Rodríguez, Graciela; Chávez, Ruben; Lazcano, Eduardo (2006). "Violencia durante el noviazgo, depresión y conductas de riesgo en estudiantes femeninas de 12-24 años". *Salud pública de México*. Vol.48, Sup. 2, pág. 288-296.

Soler, Susana; Vilanova, Anna (2010). "La investigación en Educación Física". Dins: Carles González, Teresa Lleixà. *Educación Física. Investigación, innovación y buenas prácticas*. Barcelona: Graó, pág. 25-35.

## 8. Annexos

En aquest apartat es poden veure diferents documents que han sigut molt importants en la realització d'aquest treball.

### 8.1. Annex 1. Qüestionari

Aquest qüestionari és totalment ANÒNIM, i ningú sabrà mai qui és la persona que contesta, per tant podeu contestar sincerament i dir allò que realment penseu. Si que és necessari saber si sou un noi o una noia. No us oblideu de donar-li a "enviar" quan acabeu de contestar a totes les preguntes. És molt important que el feu individualment sense la presència de ningú més que pugui influir en les vostres respostes. Moltes gràcies!

\* Necessari

**Ets un noi o una noia? \***

- Noi
- Noia

**De quin curs ets? \***

- Primer
- Segon
- Tercer
- Quart
- Batxillerat

**Defineix breument què és per a tu la violència de gènere. \***

**Consideres violència de gènere el fet de que un home impedeixi l'accés als diners a la dona? \***

- Sí
- No

**Marca les afirmacions que pensis que són correctes. \***

**Pots marcar totes aquelles que pensis que són correctes.**

- L'Home és el principal encarregat de portar els diners a casa.
- L'home pren les decisions finals a la família.
- La dona ha de ser generalment qui es cuidi de fer els dinars i cuidar als fills/es.
- L'home és el protector de la seva parella.
- Em poso violent si algú mira o intenta "lligar" amb la meva parella.
- La dona té exactament els mateixos drets i responsabilitats que l'home.

**Consideres que un home que fa comentaris degradants a la seva parella està cometent violència de gènere? \***

- Sí
- No

**Creus que la violència de gènere generalment passa a les famílies amb problemes socials i/o econòmics? \***

- Sí
- No

**L'home que utilitza la violència contra la dona, és un malalt mental? \***

- Sí
- No

**Per què penses que reben violència de gènere les dones? \***

Pots marcar totes aquelles que pensis que són correctes.

- Potser han fet alguna cosa malament.
- Perquè és llei de vida i l'home no pot anar contra la seva naturalesa.
- Perquè l'home ha de fer tot el que sigui necessari pel bé de la família.
- Si la dona no fa les coses que li toquen fer, és normal que passin aquestes coses.
- Cap de les anteriors.
- Altres:

**Per què creus que les dones no deixen a les seves parelles quan estan rebent violència de gènere? \***

Pots marcar totes aquelles que pensis que són correctes.

- Per amor.
- Perquè els agrada el tracte que reben.
- Pensen que han fet alguna cosa malament i que per tant s'ho mereixen.
- No ho fan perquè no volen, ja que si realment volguessin deixar-lo podrien.
- Tenen por a les conseqüències i que augmentin les agressions.
- No poden perquè l'home, progressivament, les ha fet separar-se dels amics i família i sense recolzament senten que estan atrapades.
- No són conscients de que estan rebent maltractament per part de la seva parella.
- Altres:

**Penses que les agressions psicològiques són una forma de violència de gènere? \***

- Sí
- No

**Creus que les agressions físiques són més greus que les psicològiques? \***

- Sí
- No

**Posa de l'1 al 5 (1 desacord, 2 és possible, 3 ni d'acord ni desacord, 4 en la majoria de casos, 5 totalment d'acord) el grau en que estàs d'acord amb aquesta afirmació: \***

Les situacions de violència contra la dona es poden arreglar i fins i tot fer desaparèixer amb el temps si hi ha amor entre la parella.

1    2    3    4    5

Seleccioneu un valor inclòs a l'interval 1-5.

Estàs d'acord amb aquesta afirmació? \*

La meva parella és molt gelosa, però és normal perquè m'estima molt.

- Sí
- No

**Quan fas referència a un grup de nois i noies, utilitzes el plural masculí? o utilitzes el plural masculí i femení? Per exemple, si vols que t'escoltin dius, nois! Escolteu-me. O bé dius, nois i noies! Escolteu-me? \***

- Generalment utilitzo només el plural en masculí.
- Intento sempre utilitzar el masculí i el femení per referir-me a un grup en el que hi ha nois i noies.
- No em sembla una cosa important.

**Describeix segons la teva opinió com ha de ser la núvia perfecta. Explica per exemple com s'ha de comportar, vestir, quin físic ha de tenir, què ha de fer per agradar a la seva parella, etc... \***

**De les següents situacions, marca totes aquelles que cregueu que poden ser un senyal de que en un futur aquest noi es pot convertir en un agressor de la seva parella. \***

- Insulta i menysprea a la noia.
- Pressiona a la seva parella per mantenir relacions sexuals no desitjades.
- Vol controlar les amistats de la seva parella.
- Demana a la noia que deixi algunes amistats.
- Amenança a la parella si no fa el que li diu.
- Vol controlar el comportament de la parella.
- Culpa sempre a la parella dels problemes que tenen.
- Té actes d'ira imprevisibles.
- És molt gelós.
- Mostra creences sobre la subordinació de les dones.
- Consumeix abusivament alcohol i/o drogues.

**Marca aquestes afirmacions en cas de que estiguis d'acord. \***

- L'home ha de ser fort.
- L'home és controlador de la seva parella per naturalesa.
- Un home com cal no plora.
- Jugar amb nines és de nenes.
- Jugar a futbol és de nois.
- Les noies en general són febles i dèbils.
- Una noia ha de ser submisa amb la seva parella.
- No estic d'acord amb cap de les afirmacions anteriors.

## 8.2. Annex 2

A continuació es pot veure les fitxes d'algunes de les activitats que s'han proposat per la intervenció.

### 8.2.1. Activitat 1 cursa d'orientació

UP: Atletisme (resistència)	
<b>Professor/a</b>	Tomàs Asensio Carricondo
<b>Unitat didàctica</b>	Resistència (cursa d'orientació).
<b>Nº sessió</b>	3 dins de la unitat didàctica.
<b>Objectius sessió</b>	1- Millorar la condició física (resistència). 2- Superar estereotips i falses creences sobre la violència de gènere. 3- Utilitzar eines TIC dins de la proposta d'intervenció.
<b>Competències bàsiques</b>	Competència social i ciutadana Competència desenvolupament personal Competència social
<b>Temps sessió</b>	50 minuts

FASE INICIAL	
<b>Nom de la tasca</b>	Prova QR + trote suau.
<b>Organització</b>	Tot el grup.
<b>Material</b>	Smartphone, paper amb codis QR, cronòmetre.
<b>Temps</b>	10 minuts.
<b>Descripció</b>	<p>Prèviament ja s'ha avisat de que havien de fer grups heterogenis on haguessin nois i noies, i que ha cada grup, havien d'haver mínim dos smartphone amb el programa descodificador de codis "QR&amp;Barcode", aplicació gratuïta que permet llegir i crear codis QR.</p> <p>Després d'una breu explicació de com serà el funcionament de l'activitat, faran un escalfament fent un "trote" suau al voltant de l'espai on es farà la cursa d'orientació. Abans de fer l'escalfament, el professor/a els ensenyarà un paper amb un codi QR, en el qual posarà "escalfament corrents durant 5</p>

	minuts al voltant del pati". D'aquesta manera es farà un petit test per comprovar si tenen l'aplicació que han de fer servir i si la saben fer servir.
--	--

FASE DESENVOLUPAMENT	
<b>Nom de la tasca</b>	Cursa d'orientació.
<b>Organització</b>	Grups heterogenis nois i noies.
<b>Material</b>	Smartphone, cronòmetre, paper, bolígraf.
<b>Descripció</b>	<p>Repartides per l'espai hi hauran 10 fites amb codis QR, i en cada codi haurà un missatge que desmitifiqui algunes de les principals falses creences que estan instaurades a la societat. El circuit estarà dissenyat perquè triguin aproximadament uns 15 minuts els grups més ràpids, i uns 20 minuts els grups més lents.</p> <p>A les fites hauran els següents missatges:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1- La violència de gènere és un fet universal, sense importar la realitat econòmica, social, cultural i política del context en que es manifesti.</li> <li>2- Els homes que agredeixen a les dones NO són malats mentals ni necessàriament consumidors de drogues i/o alcohol.</li> <li>3- Cap dona que rep sistemàticament agressions per part de la seva parella la mereix.</li> <li>4- La violència de gènere pot aparèixer en famílies de tot tipus, sense importar el seu estatus social, cultural i econòmic.</li> <li>5- Quan una dona maltractada no abandona la relació és perquè està atrapada dins d'un cercle viciós de por extrem, violència i amenaces.</li> <li>6- La violència psicològica és tant greu com pot ser la física, i pot deixar seqüeles per tota la vida de la persona que la pateix.</li> <li>7- Una baralla entre un home i una dona és un combat desigual on la dona sempre té les de perdre.</li> <li>8- Les burles i el menyspreu que un home fa a una dona és violència de gènere.</li> <li>9- No deixeu mai que la vostra parella us aparti dels vostres amics i familiars.</li> <li>10- La violència de gènere es manifesta progressivament, i és molt important saber quins senyals poden indicar que un home acabi maltractant a la seva parella.</li> </ol>



**FASE SÍNTESI**

<b>Nom de la tasca</b>	Debat final i feedback
<b>Organització</b>	Tot el grup.
<b>Material</b>	No
<b>Temps</b>	10 minuts (el temps que quedi disponible després de la cursa)
<b>Descripció</b>	Al finalitzar la cursa, fer un repàs i reflexió sobre cada una de les frases que han trobat a les fites.



### 8.2.2. Activitat 2 cursa de relleus

UP: ATLETISME (VELOCITAT)	
<b>Professor/a</b>	Tomàs Asensio Carricondo
<b>Unitat didàctica</b>	Atletisme
<b>Nº sessió</b>	Qualsevol dins de la unitat didàctica d'atletisme
<b>Objectius sessió de la tasca</b>	1- Mostrar els senyals d'una relació sana, i d'una amb perill de violència de gènere. 2- Preparar al cos per la fase de desenvolupament.
<b>Competències bàsiques</b>	Competència social i ciutadana Competència desenvolupament personal Competència social
<b>Temps activitat</b>	15 minuts.

ACTIVITAT	
<b>Nom de la tasca</b>	Relleus amb missatge
<b>Organització</b>	Dos o tres grups amb el mateix nombre d'alumnes amb integrants proporcionat de nois i noies.
<b>Material</b>	Cartolines amb missatges, cons, xiulet.
<b>Temps</b>	15 minuts
<b>Descripció</b>	Els grups es posaran en fila i en sentir el xiulet aniran corrents fins a un punt on hi haurà un con i agafaran una de les cartolines amb un missatge escrit, tornaran corrents fins on està el seu grup i xocarà la mà a un company o companya perquè faci el mateix. Així s'anirà fent fins que hagin acabat tots/es.
<b>Observacions</b>	Aquesta cursa per relleus es poden fer amb totes les variants que es vulgui, ja que l'objectiu principal és conscienciar als nois i noies dels senyals que poden indicar una possible situació de perill en una relació de parella.  Així doncs si a la part de desenvolupament es farà bàsquet, atletisme, judo, handbol, etc., es pot adaptar i fer-la amb pilotes d'aquests esports o amb gestos tècnics propis del que volem treballar després.

**Frases de relacions saludables i relacions amb violència agafades de Navarro (2006)**



**AMENAZAS**  
Te asusta con hacerte daño o con quitarte a tus hijos e hijas. Amenaza con dejarte, con suicidarse o con denunciarte falsamente. Te obliga a retirar las denuncias efectuadas. Te obliga a obedecer hasta el sometimiento total.

**INTIMIDACIÓN**  
Te causa miedo con miradas, acciones o gestos. Destroza objetos. Te intimida rompiendo tus cosas personales, maltratando a los animales de la casa. Te chantajea. Utiliza armas.

**ABUSO EMOCIONAL**  
Te hace sentir inferior, mala o culpable. Se burla, insulta y ofende. Te llama con chiflidos o palabrotas. Te confunde, humilla, grita. Te vigila. Te hace creer que estás loca. Te ignora, no te contesta.

**AISLAMIENTO**  
Controla lo que haces, a quién vas, con quién hablas, lo que lees y adónde vas. Con la excusa de ser celoso te impide salir. Va logrando que nadie te visite y te deja sin contactos sociales y familiares.

**DESVALORIZAR, NEGAR, CULPAR**  
No toma en serio tus reclamos sobre el maltrato. Niega que los abusos existieran. Te culpa por "provocar" su conducta violenta. Te trata como ignorante. Te usa como objeto sexual.

**MANIPULACIÓN DE LOS HIJOS/AS**  
Te hace sentir culpable por la conducta de los hijos/as, los usa como rehenes para mantener el control. Maltrata o abusa de los hijos/as. Usa el régimen de visitas para acosarte u hostigarte.

**ABUSO ECONÓMICO**  
No te deja trabajar o te hace perder el empleo. Te obliga a pedir dinero como una limosna. No da lo necesario para los hijos/as. Te quita el dinero que ganas. No te informa de los ingresos familiares o le impide que accedas a ellos.

**PRIVILEGIO MASCULINO**  
Te trata como una sirvienta. No te deja tomar decisiones importantes. Actúa como el amo de la casa. Indica lo que puede hacer el hombre y la mujer. No participa en las tareas de la casa o la crianza.

**SIN VIOLENCIA**

**RULETA DE LA IGUALDAD**



**NEGOCIACIÓN JUSTA**  
Tiene en cuenta tu punto de vista. Ante un problema busca soluciones convenientes para ambas partes. Está dispuesto a hacer cambios y llegar a un acuerdo.

**CONDUCTA NO AMENAZANTE**  
Actúa y habla de forma que te sientas segura y cómoda para hacer tus cosas personales. Puedes expresarte libremente sin temor a la represalia.

**RESPETO**  
Te escucha sin juzgarte, te apoya y comprende. Reconoce y valora tus opiniones, decisiones, tu espacio, tu tiempo, habilidades, esfuerzos y tu trabajo.

**CONFIANZA Y APOYO**  
Te apoya en tus proyectos. Respeta tus sentimientos, tus actividades, tus amistades y creencias. Nunca te desautoriza delante de tus hijos e hijas.


**HONESTIDAD Y RESPONSABILIDAD**  
Acepta la responsabilidad por las consecuencias de sus acciones. Reconoce cuando actúa con violencia. Reconoce sus errores. Acepta una comunicación abierta y verdadera.

**ASUMIR LA RESPONSABILIDAD**  
Comparte las responsabilidades hacia los hijos con agrado y cariño. Es un modelo de conducta para los hijos/as actuando de forma positiva y sin violencia.

**RESPONSABILIDAD COMPARTIDA**  
Llega a un acuerdo para una justa distribución de las tareas domésticas. Toman juntos las decisiones familiares y están orientados a la equidad.

**ECONOMÍA COMPARTIDA**  
Toma contigo las decisiones sobre el dinero común. Se aseguran de que los acuerdos económicos beneficien a los dos. Él habla y actúa con claridad y con honestidad.

### 8.2.3. Activitat 3 imatge de la dona als anuncis

ACTIVITAT DE TUTORIA (IMATGE DE LA DONA ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ)	
<b>Professor/a</b>	Tomàs Asensio Carricondo
<b>Unitat didàctica</b>	Tutories
<b>Nº sessió</b>	
<b>Objectius sessió de la tasca</b>	1- Analitzar anuncis on es mostra una imatge inadequada de les dones. 2- Desenvolupar el sentit crític vers la situació de la dona a la societat actual.
<b>Competències bàsiques</b>	Competència social i ciutadana Competència desenvolupament personal Competència social
<b>Temps activitat</b>	50 minuts
<b>Descripció</b>	Després d'una petita introducció per explicar als i les alumnes el que han de fer, s'aniran passant diferents imatges en paper i anuncis de televisió. Després de cada imatge o anunci es demanarà que donin la seva impressió del que han vist. Al final se'ls donarà una explicació de com aquesta imatge incideix en l'autoestima de les noies joves, i de com, de manera informal, les educa per ser d'una manera determinada.
<b>Imatges i vídeos d'anuncis sexistes per analitzar</b>	<p>Vídeo anunci cervesa on promouen com a divertit i ben vist que les dones es quedin a casa esperant als seus marits, mentre que aquests les enganyen i les prenen per ximples. O que les dones són histèriques i controladores: <a href="https://www.youtube.com/watch?v=TsJu-Y3qzEE">https://www.youtube.com/watch?v=TsJu-Y3qzEE</a></p> <p>En aquesta primera imatge es pot veure cinc homes mirant agressivament a una dona que està immobilitzada pels braços. La imatge deixa entreveure que es pot tractar d'una violació. En tot cas la dona té un paper de submissa i l'home de control, per la força.</p> 

Aquestes altres imatges de dos anuncis són brutal. En la primera dona a entendre que la dona pateix violència de gènere, i que necessita tapar les ferides per tapar també la seva vergonya, com si la culpable fos ella. A la segona dona un premi a un maltractador.



Aquestes dos imatges ens serveixen per fer un anàlisi de la dona com a objecte per adornar, sense cap valor més.



Aquesta model extremadament delgada i que no respon a la imatge de les dones reals al carrer, porta a molts problemes a les joves adolescents, ja que danya les seves autoestimes i a més pot comportar greus problemes de salut a les noies que intenten estar així sense acceptar la seva realitat.



Aquest altre anunci fa referència a la pressió que reben els nens i nenes de com han de comportar-se. Al molts catàlegs de joguines es pot veure al nen amb armes, cotxes, construcció, i a les nenes amb nines i cuinetes.



### 8.2.4. Activitat 4 escenificació teatral

UP: TEATRE (bloc d'expressió corporal)	
<b>Professor/a</b>	Tomàs Asensio Carricondo
<b>Unitat didàctica</b>	TEATRE
<b>Nº sessions</b>	2 (una per practicar i un altre per fer l'escenificació).
<b>objectius</b>	Avaluar el grau d'interiorització dels continguts treballats a la intervenció.
<b>Competències bàsiques</b>	Competència social i ciutadana Competència desenvolupament personal Competència social
<b>Temps sessions</b>	55 minuts

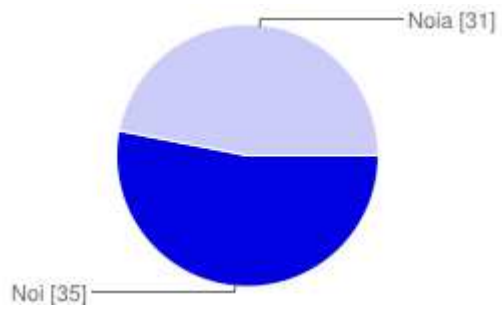
ACTIVITAT	
<b>Nom de la tasca</b>	Escenificació teatral
<b>Organització</b>	Grups de 5-6 alumnes amb integrants dels dos sexes
<b>Material</b>	Càmera per gravar, vestuari i altres materials que portin els i les alumnes per l'escenificació.
<b>Temps</b>	55 minuts
<b>Descripció</b>	1-Escenificació de estereotips, falses creences i senyals d'alarma. 2-Escenificació amics i familiars al voltant d'una parella amb violència. 3-escenificació d'una parella normal sense violència de gènere.
<b>Observacions</b>	Avaluació: a cada una de les escenificacions han de sortir al menys 5 aspectes característics sense que el professor/a ho hagi demanat. Indicadors: <ul style="list-style-type: none"> <li>- Al primer grup: <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ home que mostra la superioritat de la dona mitjançant comentaris.</li> <li>✓ Home protector de la dona.</li> <li>✓ Dona feble que fas cas de tot.</li> <li>✓ Comentaris d'amics que diuen que alguna haurà fet ella i que s'ho mereix.</li> <li>✓ Només passa a famílies marginals.</li> <li>✓ Amb amor es pot arreglar.</li> </ul> </li> <li>- Al segon grup: <ul style="list-style-type: none"> <li>✓ agressió física i psíquica.</li> <li>✓ Menyspreu.</li> <li>✓ Accés als diners.</li> </ul> </li> </ul>



	<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Insults.</li><li>✓ Donar la culpa a la noia del que passa.</li><li>✓ Control excessiu.</li><li>✓ Amenaces.</li><li>- Al tercer grup:<ul style="list-style-type: none"><li>✓ Parlar obertament de problemes.</li><li>✓ Compartir solucions.</li><li>✓ Tenir en compte el que pensa ella.</li><li>✓ Respectar els sentiments d'ella.</li><li>✓ Anima i comparteix els projectes d'ella.</li><li>✓ Accepta amistsats.</li></ul></li></ul>
--	--

### 8.3. Annex 3. Resultats íntegres

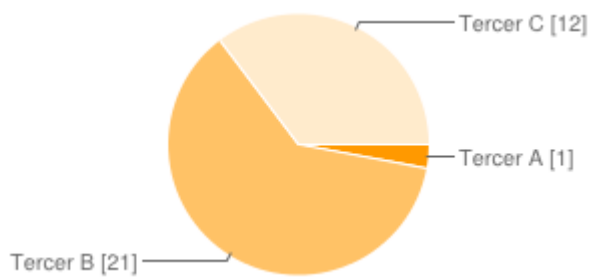
#### Ets un noi o una noia?



Noi 35 53%

Noia 31 47%

#### De quin curs ets?



Tercer A 1 3%

Tercer B 21 62%

Tercer C 12 35%

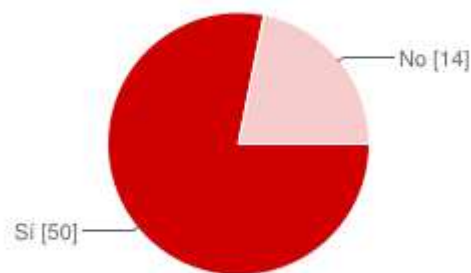
## **Defineix breument què és per a tu la violència de gènere.**

La violència de gènere es maltractar psicològicament, físicament a persones de gènere contrari. Sotmetent l'altre persona, considerant-la inferior, i considerar a l'altre persona inferior. Malauradament quan es diu violència de gènere es pensa sempre que la dona a sigut l'agredida, perquè en la nostra societat la majoria de vegades es la dona qui és agredida. La violència de gènere és un maltracta de gènere, cosa que esta fatal Per mi la violència de gènere és quan un noi o una noia maltracta psicològicament o físicament a algú del seu sexe contrari, ja siguin parella o no. És maltractar psicològicament i físicament a una persona de gènere contrari La violència de gènere per mi és una cosa dolenta que mai es tindria que fer perquè es un abús de una persona. Quan un noi o noia agredeix físicament o psicològicament a la seva parella o a altres persones del seu sexe oposat. És un tipus de violència física o psicològica que exerceix una sexe a l'altre. La violència de gènere, és l'acte de la parella envers l'altre, el qual maltracta físicament i psicològicament, insulta, pega, margina, etc. La violència de gènere es la violència tan mental com física que es produeix entre sexes La violència de gènere és la violència sobre les dones. xxxxxxxxxx La violència de gènere es el mal tracte cap a una altre persona tan físicament com psicològicament. Un membre de la parella maltracta a l'altre persona La violència de gènere es maltractar tan físicament y psicològicament a les dones. La violència es tracta malament ja sigui psicològic com físic a una persona del sexe oposat. La violència de gènere és un tipus de violència física o psicològica contra qualsevol persona sobre la base del seu sexe o gènere que impacta de manera negativa la seva identitat i benestar social, físic i psicològic. La violència de gènere és aquella agressió tant física com psicològica que realitza el home cap a la dona. Ja pot ser agredint-la, insultar-la o humiliar-la. En la meva opinió és un acte molt covard pegar o insultar a una dona. es que un sexe maltracta a l'altre La violència de gènere es la agressió psicològica o física cap a una persona. La violència cap a les dones. És un tipus de violència psicològica o física a qualsevol persona. Per a mi la violència de gènere és quan un sexe diferent agredeix al sexe contrari. agressió física, psíquica, sexual i/o econòmica que rep la noia de la seva parella. doncs la violència de genero es quan una persona maltracta a una

altre es un home que maltracta a la seva dona quan no esta davant dels seus fills o davant d'algú. la violència es pegar a la gent. És quan la parella maltracta físicament i psicològicament a l'altre. Doncs és la violència que hi ha entre sexe oposat o sigui home/dona. És el maltracta físic o psicològic cap a una altre persona de el mateix sexe o diferent. És un tipus de violència que exerceix un tipus de sexe cap a l'altre tan física com psicològica. Agressió física, psíquica, sexual i/o econòmica de l'home sobre la seva parella. La violència de gènere és l'acte d'agredir a algú de diferent gènere. La violència de gènere es maltractar a la noia, tant físic com oral. Per a mi la violència de gènere és quan en una parella, un dels dos falta el respecte, agredeix físicament i psicològicament a l'altre. La violència de gènere és el abús o el maltracta que és realitza a una persona del sexe contrari. El maltracta físic de un dels sexes oposats cap a l'altre sexe, pot ser masculí o femení, però es mes freqüent el masculí, també pot ser psicològic. L'abús d'una persona a una altra de diferent sexe, ja sigui físic o psicològic. La violència de gènere es un tipus de violència física o psicològica exercida contra qualsevol persona sobre la base del seu sexe o gènere. Maltractar a una persona i fer-li passar malament La violència de genera es la que es produeix dins d'una parella L'abús d'una persona a una altre pel sol fet de que es d'un sexe considerat inferior. Per a mi la violència de gènere es una agressió o baralla entre una parella d'un noi i una noia. La violència de gènere és tractar malament ja sigui físicament o mentalment a una altra persona del sexe contrari. La violència de gènere és un fenomen social, un tipus de violència que pot ser física o psicològica exercida contra qualsevol persona sobre la base del seu sexe o gènere que impacta de manera negativa la seva identitat i benestar social, físic i / o psicològic. quan peguen ah una "dona" oh la obliguen ah fer algo La violència de gènere es quan un home o una dona agredeix a un home o una dona acabant amb la seva vida. És quan un home o una dona maltracta ja sigui psicològicament (fent-lo sentir inferior) o físicament (pegant-lo). La violència de gènere és un tipus de violència física o psicològica exercida contra qualsevol persona sobre la base del seu sexe o gènere. Es quan es maltracta física o psicològicament a alguna persona per ser del seu gènere. És la violència entre noi i noia. És l'agressió d'un gènere envers l'altre gènere res, no entenc bastant d'aquest tema La violència de gènere és quan hi ha violència entre dos sexes diferents Maltractar tant físicament com

psicològicament a una persona de diferent gènere. Es un tipo de violència física o psicològica exercida contra qualquier persona. La violència de gènere per mi és l'abús que fan majoritàriament les persones de sexe masculí a les de sexe femení, però també pot ser al revés aquesta situació. Gent que discrimina les persones per com son. Tots som diferents i tenim dret a ser com som. La violència de gènere és un tipus de violència, que es d'on quan una persona del sexe oposat pega a l'altre o l'insulta. Normalment el sexe dominant és l'home. La violència de gènere es la agressió (pegar) psicològica o física entre dos persones. La violència de gènere és quan un gènere ja sigui el masculí o el femení discrimina a l'altre ja sigui en grup o individualment i ja sigui amb fets, amb paraules amb cops o amb obligacions. Maltracta a la dona. No la tracta com l'hauria de tractar. Quan un home pega a una dona o viceversa.

### **Consideres violència de gènere el fet de que un home impedeixi l'accés als diners a la dona?**



<b>Sí</b>	<b>50</b>	<b>78%</b>
<b>No</b>	14	22%

**Marca les afirmacions que pensis que són correctes.**

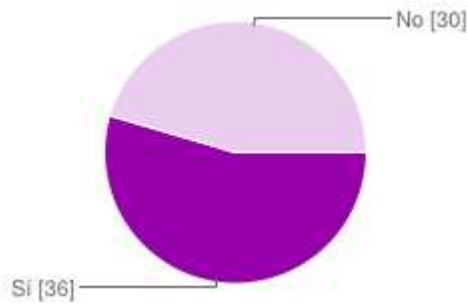
<b>L'Home és el principal encarregat de portar els diners a casa.</b>	<b>0</b>	<b>0%</b>
<b>L'home pren les decisions finals a la família.</b>	0	0%
<b>La dona ha de ser generalment qui es cuidi de fer els dinars i cuidar als fills/es.</b>	2	2%
<b>L'home és el protector de la seva parella.</b>	23	21%
<b>Em poso violent si algú mira o intenta "lligar" amb la meva parella.</b>	16	15%
<b>La dona té exactament els mateixos drets i responsabilitats que l'home.</b>	64	59%
<b>Cap de les anteriors</b>	3	3%

**Consideres que un home que fa comentaris degradants a la seva parella està cometent violència de gènere?**



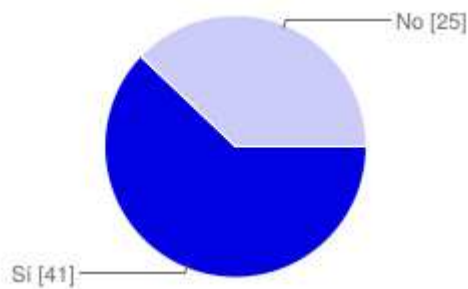
<b>Sí</b>	<b>53</b>	<b>83%</b>
<b>No</b>	11	17%

**Creus que la violència de gènere generalment passa a les famílies amb problemes socials i/o econòmics?**



<b>Sí</b>	<b>36</b>	<b>55%</b>
<b>No</b>	30	45%

**L'home que utilitza la violència contra la dona, és un malalt mental?**



<b>Sí</b>	<b>41</b>	<b>62%</b>
<b>No</b>	25	38%

### Per què penses que reben violència de gènere les dones?

<b>Potser han fet alguna cosa malament.</b>	<b>5</b>	<b>6%</b>
<b>Perquè és llei de vida i l'home no pot anar contra la seva naturalesa.</b>	1	1%
<b>Perquè l'home ha de fer tot el que sigui necessari pel bé de la família.</b>	2	3%
<b>Si la dona no fa les coses que li toquen fer, és normal que passin aquestes coses.</b>	3	4%
<b>Cap de les anteriors.</b>	42	53%
<b>Un altre</b>	27	34%

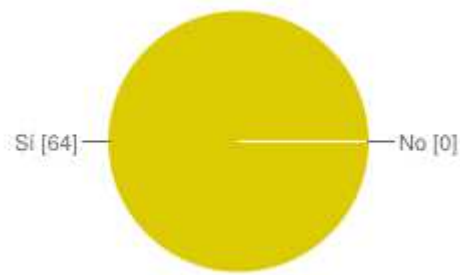
### Per què creus que les dones no deixen a les seves parelles quan estan rebent violència de gènere?

<b>Per amor.</b>	<b>14</b>	<b>10%</b>
<b>Perquè els agrada el tracte que reben.</b>	0	0%
<b>Pensen que han fet alguna cosa malament i que per tant s'ho mereixen.</b>	8	6%
<b>La situació en la que estan no les desagrada del tot.</b>	0	0%
<b>Tenen por a les conseqüències i que augmentin les agressions.</b>	57	41%
<b>No poden perquè l'home, progressivament, les ha fet separar-se dels amics i família i sense recolzament senten que estan atrapades.</b>	23	17%



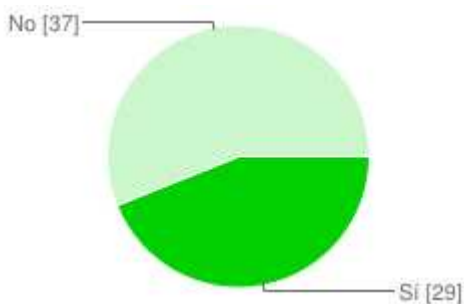
<b>No són conscients de que estan rebent maltractament per part de la seva parella.</b>	22	16%
<b>Un altre</b>	15	11%

**Penses que les agressions psicològiques són una forma de violència de gènere?**



<b>Sí</b>	<b>64</b>	<b>100%</b>
<b>No</b>	0	0%

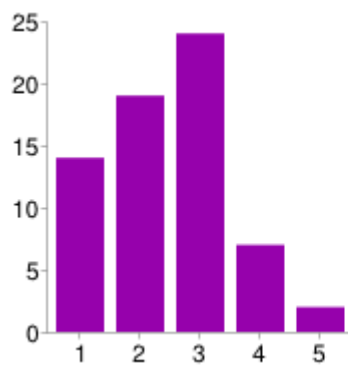
**Creus que les agressions físiques són més greus que les psicològiques?**



<b>Sí</b>	<b>29</b>	<b>44%</b>
<b>No</b>	37	56%

**Posa de l'1 al 5 (1 desacord, 2 és possible, 3 ni d'acord ni desacord, 4 en la majoria de casos, 5 totalment d'acord) el grau en que estàs d'acord amb aquesta afirmació:**

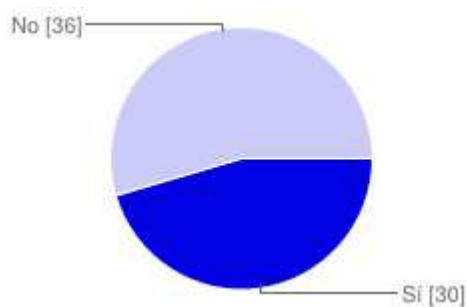
Les situacions de violència contra la dona es poden arreglar i fins i tot fer desaparèixer amb el temps si hi ha amor entre la parella.



<b>1</b>	<b>14</b>	<b>21%</b>
<b>2</b>	19	29%
<b>3</b>	24	36%
<b>4</b>	7	11%
<b>5</b>	2	3%

**Estàs d'acord amb aquesta afirmació?**

La meua parella és molt gelosa, però és normal perquè m'estima molt.



<b>Sí</b>	<b>30</b>	<b>45%</b>
<b>No</b>	36	55%

**Quan fas referència a un grup de nois i noies, utilitzes el plural masculí? o utilitzes el plural masculí i femení? Per exemple, si vols que t'escoltin dius, nois! Escolteu-me. O bé dius, nois i noies! Escolteu-me?**

<b>Generalment utilitzo només el plural en masculí.</b>	<b>20</b>	<b>25%</b>
<b>Intento sempre utilitzar el masculí i el femení per referir-me a un grup en el que hi ha nois i noies.</b>	24	30%
<b>No em sembla una cosa important.</b>	35	44%

**Describeix segons la teva opinió com ha de ser la núvia perfecta. Explica per exemple com s'ha de comportar, vestir, quin físic ha de tenir, què ha de fer per agradar a la seva parella, etc...**

Sincerament no crec que importi la manera de vestir o el físic que ha de tenir si realment l'estimes. Cadascun és com és. Però dins d'això, m'agradarien que fossin molt alegres, simpàtiques, generoses.. Físicament m'agraden deportistes i que es cuidin. Per mi no es el físic sinó la personalitat y les costums que tingui cada dia, Doncs no tinc cap preferència la parella perfecta es igual com es comportin si s'estimen l'un al altre la forma de vestir es la que cadascú vol el físic no importa te de ser el seu interior l'ho que de importar i les coses que facis amb la teva parella ja son personals. No tinc clar un prototip de dona/home perfecte, tampoc crec que existeixi. La meva opinió es que cadascú és com és, amb virtuts i defectes. Crec que si un noi o una noia s'estimen dona igual la seva forma de vestir o com siguin mentre s'agradin entre ells. Però ja que aquesta pregunta m'exigeix tal cosa diria que un prototip de "núvia perfecte" seria que fos guapa, intel·ligent i carinyosa. I novio? La meva parella perfecta, no ha de ser concretament d'una manera, sinó que m'accepti tal i com sóc, amb els meus defectes i virtuts. Ha de ser una persona que em valori, que m'estimi de veritat. No cal que vesteixi de cap manera determinada, però ha de comportar-se bé amb mi, ha de ser educat i responsable. No busco una persona en concret, l'amor no és busca t'arriba quan menys t'ho esperes. Crec que ha de ser una persona que es

vulguicasar-se per amor, que m'estimi, s'ha de comportar amb naturalitat tal com es ella, s'ha de vestir com ella vulgui, ha de ser guapa per mi. . si m'estima es comportarà be , em dona igual com es vesteixi sempre i quan que no vagi ensenyant mes del compte ,el físic no importa però ami m'agrada que estiguin be , sortir amb mi que no em posi les banyes que no es faci petons amb altre gent i que m'estimi A mi mes igual com a de ser. L'únic que ha de ser bona persona xxxxxxxxNòvio perfecte: ha de ser una mica gelós però sense passar-se, s'ha de vestir com ell vulgui, el físic no es tant important mentre m'agradi, ha de ser carinyós i detallista. Que em cuidi i que em respecti i que els dos tinguem el nostre propi espai. Però sobretot no ha de canviar el seu caràcter per mi, ha de ser tal i com és. no hem van les ties... :) Però cadascú a de ser com vol ser i els altres l'han de acceptar tal i com es. A mi m'agraden físicament guapo, que vesteixi amb estil sense pensar en que pensarà la gent... però no es el important,, l'important es la manera en la que et cuiden, que et mimin, que sàpiga sempre el que et passa i que et sàpiga alegrar, sempre et tregui un somriure. Per agradar-me penso que ha d'anar només per mi, perquè avui en dia no pots confiar en ninguna paraula que et diuen els nois, perquè el que et diuen a tu ho diuen a cinc mes. Que siguis la única dels seus ulls. doncs que esporti bé i que no sigui gelosa Ha de ser sobretot esportista, i que no estigui tot el dia al sofà menjant gelat, soc bastant superficial, així que ha de ser bastant guapa pel meu gust, i que sigui primeta. De personalitat ha de ser comprensible, que no m'estigui controlant tot el dia, i que accepti el que ami m'agrada. Si li agrada jugar a la Play/Xbox més que millor. És igual com vesteixi mentre no vesteixi com una xoni. Una noia no te que canviar per un noi i la parella perfecta jo penso que primer es tindrien que fixar en la seva manera de ser perquè ara tothom es fica amb el físic. Ha de ser una mica gelós, s'ha de vestir com ell vulgui, mes igual el seu físic. Ha de ser carinyós, romàntic, que em cuidi, que el seu caràcter no sigui fals. No tinc un estil de novio, m'agrada de qui m'enamoro. Físicament ha de ser alt, agradable, guapo però tampoc importa gaire, bon cos però tampoc és que importi, però millor si en té. Ha de ser carinyós amb mi, que sigui gelós però no fins a punts extrems, que m'escolti i em cuidi, que m'ajudi quan ho necessiti, que em faci riure, que es porti bé amb la meva família. Se de comportar bé, ha de tindre un bon passat és a dir que tingui estudis, que sigui rosa i guapa... El exterior no ha de ser el més important, el més

important és el comportament, o la seva manera de ser, i de tractar-te, el novio ideal ha de ser carinyos, no gaire gelós, i que em tracti bé. Jo crec que s'ha de comportar de manera agradable i simpàtic. Vestit no té gaire importància però que el caracteritzi. NO ha de tenir un físic impactant sinó un gran cor. Per agradar a la seva parella ha de ser carinyós i respectiu. Ha de ser una persona agradable amb tothom però que també tingui un caràcter. Físicament ha de ser agradable a la vista, però tampoc ha de ser un unpivon. El seu caràcter ha de ser obert, aquella persona a la que puc explicar-hi tot, i m'entén. Que sigui gelosa però tampoc extremament gelosa. Una persona que lluiti per mi igual que jo lluito per ella. Algú a la que estimo incondicionalment i ella també m'estimi, així es resumeix tot, que hi hagi amor. El meu nóvio perfecte ha de ser alt, prim i fort, ros o castany, que tingui els ulls blaus o castanys, que sigui guapo, simpàtic, carinyós, amable, romàntic, que m'escolti i que em tracti bé. Que tingui un estil modern, però que no sigui un cani, ni un hipster. El meu novio perfecte ha de ser intel·ligent i que vulgui tindre un futur. Que no sigui un vago. Que li agradi viatjar i conèixer món. Que sigui un manitas. Que tingui una sala de joc i piscina. Una noia que m'estimi bona persona i que vesteixi com vulgui. El físic és igual, el que valoro són els seus actes, les seves decisions i la seva manera de ser. Les persones no són perfectes però si tingués que decidir un "perfil" de la seva personalitat m'agradaria que sigues amable, sincer, solidari i generós. la núvia perfecte no depèn de quin físic hagi de tenir ni que ha de fer per agradar a la seva parella ni ha de vestir d'alguna forma peculiar. bàsicament ha de ser agradable amb l'altre persona relacionada amb la relació. El meu novio perfecte ha de ser alt i atractiu. Ha de ser intel·ligent. Ha de ser amable, que ajudi als altres i a mi, que m'escolti, que sigui carinyós, que m'estimi i em cuidi. Ha de ser bona persona, m'ha de tenir en compte. Ha de ser detallista i romàntic. Que se'n recordi de les dates especials i que tingui algun detall. Que ajudi a casa. Que em protegeixi. Que quan estigui malament em cuidi, m'aconselli i que li pugui explicar totes les meves preocupacions o inquietuds. Ha de ser formal i educat. Ha de respectar a la meva família i amics. Respectar les meves decisions i opinions. Ha de ser elegant i que vesteixi bé, que tingui bon gust. Que li agradi viatjar i sortir. Que sigui un noi intel·ligent, que sigui bona persona, educat, que respecti, que sàpiga escoltar i poder confiar en ell plenament, que m'entengui. I no se que més... Per a mi

el novio perfecte seria un home que em tractes bé que m'estimi i em vulgui com sóc . M'agrada que vesteixi bé però no es una cosa molt important , em fixo en altres coses. No tinc prototipus d'home però sempre m'agraden els homes alts i forts :) ERIC: Sensible, educat, divertit, alegre... nose A de ser ella mateixa i mai deixar que ningú la canviï. Algú humil i que m'estimi, el físic no és tan important com el respecte entre els dos integrants de la parella. Cada una a de ser com és i si a l'home no l'hi agrada que es busqui a un altre. Però sobretot s'han de comportar molt bé. Que sigui bona persona. Que et compregui. Que es vesteixi com a ella li agradi. Ella ja es prou adulta per saber com sa de comportar per tant no li tinc que dir-li res. Alba Molins, es la noia perfecta. Amb els seus defectes i virtuts. La meva núvia perfecte, seria, d'un físic bo, rossa, ulls blaus, però em fixaria més amb l'interior del seu cor, que sigues alegre, amable, carinyosa,etc... Ha d'anar vestida normal, si pot esser amb pantalons curts, i sense sostens. Marta Pijo Jo crec que el físic es lo de menys tot i que té importància, depèn molt de la persona. A vegades t'enamores sense que hi hagi atracció i d'altres al principi només t'atreu però t'acabes enamorant. La vestimenta com ella es senti més còmoda, però que no vagi de qualsevol manera, el físic depèn de l'altre persona (el noi), no ha de fer res per agradar-li, s'hi l'altre persona s'ha d'enamorar ho farà però ni el noi ni la noia han de canviar per intentar agradar, a no ser que sigui per sentir-se millor amb s'hi mateix/a. Como el Adrià Rivero. Laura Gómez a mi la noia perfecte ha de ser guapa, intel·ligent, graciosa y una mica gelosa m'agrada més que estigui tota la estona o amb mi Que sigui ella mateixa Algú en qui es pugui confiar, sempre sent tal i com és. que es comporti ve amb mi que vesteixi com es per dintre i que sigui amb el cabell castany No me importa la parte física sinó como és ,como se comporta delante de la gente , sus gestos... No he de ser jo qui ha de canviar a la meva parella, m'haig d'enamorar tal i com és. La noia a de ser tal i com es, al noi li a de agradar amb els seus defectes i virtuts. Una novia perfecta es aquella qui sap com tractar el seu novio,sap fer com es calmi, el respecta però també es fa valorar, confiar en el noi, saber mantenir la calma entre la parella. Hauria de tenir respecte, ser romàntic, responsable i madur. No importa com vesteixi però coherentment Per ser el nòvio perfecte hauria de ser esvelt, en certa manera atractiu. Estar atent amb ella, ser detallista, que t'ajudi, divertit, sensible, alegre, etc. Ha de estar sempre contenta i que sigui agradable, que vesteixi

com ella vol, ha de tenir un físic normal encara que no importi molt i sempre estar amb ella quan ella vulgui. El meu novio perfecte s'ha de comportar de manera correcta, és a dir, ha de ser educat. Per la vestimenta ha de vestir bé, no fa falta que sigui de marca però que convini. Per ser el novio perfecte hauria de ser molt guapo, però per mi si és normalet però té bon cor el considero el novio perfecte. Per agradar a la seva parella ha de tenir actes d'afecte constantment, no discutir per tot, parlar les coses, hi ha d'haver sinceritat... Lliure Una noia amable, simpàtica, carinyosa, que sàpiga estimar i valorar. Morena, uns ulls bonics i que no falti un bon cos, però com jo tampoc soc perfecte tampoc ho puc demanar tot Vestir normal com a tothom físiques sigui guapa i per que m'agradi que sigui simpàtica agradable El meu novio perfecte ha de ser alt, moreno, ulls blaus o castanys clars, estranger, prim i fort. que tingui un estil modern, original. Que no sigui cani. Que no tingui por de mostrar-se tal com és. Esportiu, que li agradi la música, el teatre, que li agradi llegir... Ha de tenir una mentalitat oberta, amb ganes de conèixer món i gent nova. Tenir amics per tot el món. Que sigui carinyós, romàntic, que m'escolti, que es preocupi per mi sense agobiar-me. Que ens tractem d'igual a igual. Que cap estigui per sobre o per sota de l'altre. Que sigui intel·ligent, que tingui ganes d'estudiar i poder guanyar diners per poder mantenir-se ell sol. Que sàpiga cuinar be, Que faci les feines de casa. Que em protegeixi quan estigui en perill. Que li agradi la informàtica, que li agradi estar al dia. Que sigui un manites, que quan s'enfadi no cridi, i que reconegui que s'ha equivocat. Que tingui una sala de jocs i una piscina. Que sàpiga nedar. Que sàpiga parlar diferents idiomes.

**De les següents situacions, marca totes aquelles que creguis que poden ser un senyal de que en un futur aquest noi es pot convertir en un agressor de la seva parella.**

<b>Insulta i menysprea a la noia.</b>	<b>54</b>	<b>10%</b>
<b>Pressiona a la seva parella per mantenir relacions sexuals no desitjades.</b>	60	11%
<b>Vol controlar les amistats de la seva parella.</b>	43	8%
<b>Demana a la noia que deixi algunes amistats.</b>	35	6%
<b>Amenaça a la parella si no fa el que li diu.</b>	62	11%
<b>Vol controlar el comportament de la parella.</b>	50	9%
<b>Culpa sempre a la parella dels problemes que tenen.</b>	49	9%
<b>Té actes d'ira imprevisibles.</b>	58	11%
<b>És molt gelós.</b>	39	7%
<b>Mostra creences sobre la subordinació de les dones.</b>	43	8%
<b>Consumeix abusivament alcohol i/o drogues.</b>	51	9%



**Marca aquestes afirmacions en cas de que estiguis d'acord.**

<b>L'home ha de ser fort.</b>	<b>8</b>	<b>11%</b>
<b>L'home és controlador de la seva parella per naturalesa.</b>	5	7%
<b>Un home com cal no plora.</b>	1	1%
<b>Jugar amb nines és de nenes.</b>	4	5%
<b>Jugar a futbol és de nois.</b>	2	3%
<b>Les noies en general són febles i dèbils.</b>	3	4%
<b>Una noia ha de ser submisa amb la seva parella.</b>	2	3%
<b>No estic d'acord amb cap de les afirmacions anteriors.</b>	50	67%